№ 285 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאדזשער טאגעבלאט

רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פיעטריקאווער 16. טעלעפאנען פון: רעדאקציע 10057, פון אדמיניסטראציע 10047. | מאנטאג, ז' כסלו תר"צ. | 9 grudnia 1929 r. | 22-טער יאהרגאנג.

סיים-מארשאלעק און סענאט-מארשאלעק אויף א קאנפערענץ ביים מלוכה-פרעזידענט

און די פיהרער פון דער אפאזיציע די דעפוטאטען ניעדזשאלקאווסקי, דאמבסקי און ריבארסקי, זאלען איינגעלאדען ווערען אויף א קאנפערענץ אין שלאס

פעסימיסטישע שטימונג וועגען דויער פון רעגירונגס-קריזיס

היינט קומט פאר די זיצונג פון סענאט

ביים-מארשאלעק דאשינסקי און סענאט-מארשאלעק שימאנסקי אויף א קאנפערענץ ביים מלוכה-פרעזידענט.

ווארשא (טעלפ.) די צוויל-קאנצעלאריע פון מלוכה-פרעזידענט מיטטיילט, אז אין אויפטראג פון מלוכה-פרעזידענט האט היינט דער שעף פון דער צוויל-קאנצעלאריע ד"ר לוציאנוויטש בא־זוכט דעם סיים-מארשאלעק דאשינסקי און דעם סענאט-מארשאלעק שימאנסקי און זיי מיטגעטיילט, אז זיי ווערען איינ־געלאדען אויף מארגען (היינט) דעם 9 דעצ. אויף א קאנפערענץ צום מלוכה-פרעזידענט און צוזאמענהאנג מיט'ן רעגירונגס-קריזיס.

פון א נישט-אפיציעלער קוועלע דער־וויסען מיר זיך, אז דער סיים-מארשא־לעק דאשינסקי איז איינגעלאדען געווא־רען צום מלוכה-פרעזידענט אויף 12 א זייגער מיטאג, דאגעגען דער סענאט-מארשאלעק איז איינגעלאדען געווארען אויף 1 א זייגער מיטאג.

די פיהרער פון דער אפאזיציע אויף א קאנפערענץ אין שלאס

ווארשא (טעלפ.) אין די פפ"ס'ישע קרייזען שמועסט מען, אז נאך דער קאנ־פערענץ מיט די מארשאלקעס פון סיים און סענאט וועלען אויך איינגעלאדען ווע־רען אויף א קאנפערענץ אין שלאס די פיהרער פון דער אפאזיציע: דעפ. ניעד־זשאלקאווסקי, דעפ. דאמבסקי און דעפ. ריבארסקי.

פאטעק און בארטעל געריפען קיין ווארשא?

ווארשא (טעלפ.) די ידיעות פון דער געטליכער נאציאנאל-פרעסע, אז מיניסטער פאטעק און פראפ. בארטעל ואלען זיין ארויסגערופען געווארען קיין ווארשא און צוזאמענהאנג מיט'ן רעגי־רונגס-קריזיס, ווייזען זיך ארויס פאר פאלשע.

אין ארץ-ישראל זאל איינגעפיהרט ווערען א פאר-צענזור.

ירושלים, 8 דעצ. דער קאמענ־דאנט פון דער ארץ-ישראל - פאליציי האט צוגעשיקט א קאמוניקאט צו די צייטונגס-פערלעגער, אין וועלכער ער ווארענט זיי צו דרוקען ארטיקלען פון א העצערישן כאראקטער. אויב אזעלכע ארטיקלען וועלען זיך ווייטער בעווייזען אין דער פרעסע וועט איינגעפיהרט ווערען א פאר-צענזור.

אין קאמוניקאט ווערט געזאגט, אז די צייטונגען מעגען קריטיקירען די רעגירונג וויפיל זיי ווילען, אבער העץ-ארטיקלען צווישען יודען און אראבער טארען נישט געדרוקט ווערען.

נייע אראבישע פארטיי אין ארץ-ישראל

ירושלים. (יטא) די ארץ-ישראל־רעגירונג האט בעשטעטיגט דעם סטא־טוט און פערוועניסטרירט א נייע ארא־בישע פארטיי, וואס טראגט דעם נאמען „אראבישע רעפארם-פארטיי".

אויסזיכטען אויף א לאנג דויערנדע רעגירונגס-קריזיס.

ווארשא (טעלפ.) אין די פאליטי־שע קרייזען איז מען זעהר פעסימיסטיש געשטימט וועגען אויסגאנג פון רעגירונגס קריזיס. מען האלט, אז דער קריזיס וועט דויערן שטארקע עטליכע וואכען אויב נישט עטליכע חדשים.

אין די רעגירונגס-קרייזען ווייזט מען נארוויגקייט און אויף דער מעגליכקייט צו פערלענגערן דעם קריזיס. דארט שווייגט מען.

צפון דיסטריקט קאמיסאר פון ירושלים בעזייטיגט פון זיין אמט

ירושלים, 8 (יט"א) דער צפון דיסטריקט קאמיסאר פון ירושלים מאקס ראזענבען, וואס איז 37 יאהר געשטאנען אין מלוכה-דינסט איז אפגעשטעלט געווא־רען אין זיין אמט.

היינט זיצונג פון סענאט.

ווארשא (טעלפ.) די ידיעה, אז די זיצונג פון סענאט איז אפגעלעגט געווא־רען איז נישט ריכטיג. די זיצונג פון סענאט קומט פאר מארגען (היינט) מאנ־טאג דעם 9 דעצעמבער.

נחום סאקאלאוו קומט קיין פוילען

ווארשא (טעלפ.) היינט האט דאס צענטראל-ביורא פון קרן-היסוד און פוי־לען בעקומען א טעלעגראפישע מיטיילונג אז דער פרעזידענט פון דער אלוועלטלי־כער ציוניסטישער ארגאניזאציע, נחום סאקאלאוו קומט קיין פוילען, וואו ער וועט עפענען דעם קרן-היסוד קאמפיין.

זשאבאטינסקי קומט די טעג קיין פוילען.

לאנדאן, 8 (יט"א) וולאדימיר זשאבאטינסקי פאהרט היינט ארויס פון לאנדאן קיין פוילען. נאך זיין בעזוך אין פוילען וועט ער אפפאהרען קיין אמעריקא.

א נר תמיד

אין דער [redacted]יטשער שוהל פאר דער נשמה פון ד"ר לעאן רייך

פייערליכע צערעמאניע ביים אנרופען א גאס אויפ'ן נאמען פון ד"ר רייך

דראהאביטש (טעלפ.) דא איז פארגעקומען די פייערליכע צערעמאניע פון אנרופען א גאס אויפ'ן נאמען פון פערשטארבענעם ד"ר רייך.

צו דער פייערונג זענען געקומען פיל יודישע דעלעגאציעס פון גאליציען. אין דער פייערונג האבען זיך אויך בעטיי־ליגט דער בירגערמייסטער פון דראהא־ביטש. ד"ר ראוט, דער ראש הקהל ד"ר טענענבוים, און דער דראהאביטשער רב.

עס איז אינטערעסאנט צוצוגעבען, אז אין דער דראהאביטשער שוהל, האט מען נעבען ארון-קודש אינסטאלירט א עלעקטרישע לאמפ מיט א מגן-דוד, וואס וועט ברענען אלס שטענדיגער נר תמיד נאכ'ן פערשטארבענעם ד"ר רייך.

דער אנפאל אויפ'ן ד"ר בערקאוויטש האט נישט געטראגען קיין אנטי-יודישען כאראקטער

ירושלים, 8 דעצ. (יט"א) ווי יט"א דערוויסט זיך האט דער אנפאל אויף ד"ר בערקאוויטש הינטער צפת נישט געטראגען קיין אנטי-יודישען כאראקטער.

דעם אנפאל האבען אויסגעפיהרט געוועהנליכע באנדיטען, וועלכע זענען שפעטער אויך בעפאלען א קריסטליכען גרעניץ-אפיציר. ד"ר בערקאוויטש האט מען איבערגעפיהרט פון צפת קיין טבריה.

אייביגע תפיסה דראהט דעם אנפא־לער אויף בענטוויטש'ן

ירושלים, 8 (יט"א) דער אראבער, וואס האט געמאכט דעם אטענטאט אויפ'ן גענעראל-פראקוראר נארמאן בענטוויטש ווערט אנגעקלאגט לויט ארטיקעל וואס זעהט פאר אייביגע תפיסה.

נחום סאקאלאוו אין טשערנאוויץ

טשערנאוויץ, 8 (יט"א) היינט איז אהער אנגעקומען דער פרעזידענט פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע נחום סאקאלאוו. ביים באהן האבען דעם גאסט אפגעוואַרט פארשטעהער פון אלע שיכטען פון דער היגער יודישער בע־פעלקערונג.

נחום סאקאלאוו איז דא נאך זיין אנקומען אהער אויפגעטרעטען אויף א עפענטליכען מיטינג, אויף וועלכען מען האט איהם געמאכט א פייערליכען קבלת-פנים. צווישען אנדערע האבען דעם גאסט בעגריסט דער מיניסטער פאר בוקאווינא ד"ר פאוועל אנו, דער פרעפעקט פון טשערנאוויץ און דער שטאט־קאמענדאנט.

אין זיין רעדע האט דער מיניסטער בעגריסט דאס יודישע פאלק און גע־וואונשען ערפאלג אין דער א"י-ארבייט.

נחום סאקאלאוו האט דא געעפענט דעם קאמפיין פאר'ן קרן-היסוד.

נייער יודישער פילם געשאפען אין פאריז

פאריז. (יטא) דער בעקאנטער פראנ־צויזישער פילם-רעזשיסער זשאן הערוועי איז צוגעטרעטען צו שאפען א גרויסען פילם פון יודישען לעבען, וואס שטיצט זיך אויפ'ן סוזשעט פון מ. ג. אודארד'ס ראמאן „ארץ-ישראל". די אקציע פון'ם פילם קומט פאר אין פאריז, אויף א טראנס-אטלאנטישער שיף און אין ארץ־ישראל.

Dr. Z. RAKOWSKI

ספעציאליסט פאר אויערן, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייט

קאנסטאנטינער 9 טעלעפאן 127-81

שפרעכשטונדען 12—2 און פון 5—7 נעמט אויך אן

אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 2 ביז 3 נאכמ.

Dr. Józef Kon

ספעציאליסט פון קינדער-קראנקהייטען

נעמט אן פון 3—5 פיעטריקאווער 5 טעל. 108-12

פריוואט-וואוינונג 6-טער שערפיען 3 טעל. 244-84

צוליב'ן טויט פון אונזער לאנגיעהריגען פערוואלטונגס-מיטגליד

נ"ע מ. ווידענפעלד

דריקען מיר אויס דער פאמיליע אונזער הארציגסטען מיטגעפיהל

די פערוואלטונג פון פערבאנד פון זאקען-פאבריקאנטען אין לאדז און אומגעגענד

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז נעכטען געשטארבען מיין אונ־פערגעסליכער מאן, אונזער הייסגעליבטער פאטער, ברודער און פעטער

נ"ע ר' יצחק דוד בן ר' אלכסנדר פוקס

אין עלטער פון 57 יאהר

די לויה וועט פארקומען היינט מאנטאג דעם 9 דעצ. 12 מיטאג פון טרויער-הויז פאמארסקא 78, וועגען וואס מיר טיילען מיט אין טרויער

פרוי, קינדער און פאמיליע.

לעזט, אבאנירט — דאס — „לאדזער טאגעבלאט"

„Poljus" דאס רעכטסקאנסולטענטען-ביורא

אין לאדז, פיעטריקאווער 34, פראנט 1 שטאק טעל. 160.35

געלייטעט דורך קוואליפיצירטע פאכמענישע קרעפטען

ערלעדיגט: רעקורסען, אדוואקאניעס, קלויזולעס, ביטעס צו דער אדמי־ניסטראטיווער און קאמונאלער מאכט, ווי אויך ערלעדיגט געריכטס און מיליטער-ענינים, אבמאכען, סטאטוטען, האנדעלס-קארעספאנדענץ, איבער־זעצונגען אין 6 שפראכען, ווי אויך אדמיניסטראציע פון הייזער און אלערליי אויפטראגען.

בעמ.: ס'ווערט אויך אויסגעקויפט פאטענטען דורכ'ן אויבעגען ביורא.

די געעהרטע מיטגלידער פון דער גמילת-חסדים קאסע ביי דער ווילקער שוהל די הערען

ד"ר לעאן כהן און מנשה כהן

דריקען מיר אויס אונזער טיפען בייליד צוליב'ן טויט פון זייער געשעצטער מוטער

מיכלה הענדל ע"ה

המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים

די פערוואלטונג פון די גמילת חסדים קאסע ביי דער ווילקער שוהל

פרא-אראבישע פארלאמענטארישע גרופע ווערט געגרינדעט ביים ענגלישען פארלאמענט

לאנדאן, 28 דעצ. (יטא) די אראבישע אקציע אויפ'ן לאנדאנער פארום האט שוין געבראכט געוויסע רעזולטאטען. דאנערשטאג דעם 12 דעצעמבער קומט פאר אין איינעם פון די פארלאמענטס-זאלען א בעראטונג פון פארלאמענטאריער וועגען דער ארץ ישראל פראגע. דער איניציאטאר פון דער דאזיגער בעראטונג איז דער סעקרעטאר פון דער ארבייטער-עקזעקוטיווע דזשעמאל על הוסייני, וועלכער וואוינט איצט אין לאנדאן.

די איינלאדונג צו דער בעראטונג איז אונטערגעשריבען פון א ריי דעפוטאטען און לארדען פון דער לארדען-קאמער צווישען אנדערע פון דעפ. האווארד בורי, לארד מער נאקס א. א.

אין דער איינלאדונג ווערט ערקלערט, אז דער ציל פון דער בעראטונג איז זיך צו שאפען א פארשטעלונג פון די אראבישע אינטערעסען און פאסטולאטען און מיטצוווירקען צו דער אומפארטייאישער בעהאנדלונג פון אלע פאלעסטינער פראגען.

אין דער פרא אראבישער פארלאמענטארישער בעראטונג האט זיך צוגעזאגט צו בעטייליגען דער גען. קאנסערוואטיווער אונטער-מיניסטער פוקס א. א.

איינער פון די הויפט-איניציאטארען איז דער בעקאנטער ענגלישער ציוניסטען פרעסער דעפ. האווארד בורי, ביז איצט האבען די איניציאטארען שוין בעוויזען צוציהען 21 מיטגלידער פון פארלאמענט און פון דעם לארדען-הויז.

ווי מען איז זיך משער ווערט די דאזיגע בעראטונג אלס געגענגעוויכט צו דער פרא-ציוניסטישער פארלאמענטס-גרופע, וועלכע ווערט אנגעפיהרט פון קאלאנעל וועדזשוואוד און צו דער עקזעקוטיווע פון דער דאזיגער גרופע געהערען, ווי בעוואוסט, דער געוו. קאלאניען-מיניסטער עמערי, ארמסביי גאר, ראבערט האמעלטאן א. א.

יוגאסלאווישע יודען גרייטען זיך אויסצוואנדערן קיין ארץ-ישראל

בעלגראד. (יטא) א דאנק די בעמיהונגען פון א ריי פיהרענדע יודישע פערזענליכקייטען מיט'ן רב-הכולל ד"ר י. אלקאליי בראש, האט די יוגא-סלאווישע רעגירונג איינגעשטימט צו שאפען א יוגא-סלאווישען קאנסולאט אין ארץ-ישראל. אלס קאנסול איז בעשטימט געווארען אינזש. קורט גרינוואלד פון תל-אביב א יוד.

די שאפונג פון קאנסולאט וועט זיכער מיטווירקען צו דער דערנעהנטערונג צווישען יוגא-סלאוויען און ארץ-ישראל.

בעלגראד. (יטא) אין דער גרויסער ספרד'ישער קהלה אין ביטאליע (דרום-טייל פון יוגא-סלאוויען, ביי דער גריכישער גרענעץ) לאזט זיך לעצטענס בעמערקען א שטארקער אויסוואנדערונגס דראנג קיין ארץ-ישראל. די ארטיגע קהלה האט בעשלאסען איבערצונעמען די אנפיהרונג מיט דער אויסוואנדערונג און העלפען איינצואורדנען צוערשט 50 משפחות אין ארץ-ישראל.

צוליב די שווערע מאטעריעלע בעדינגונגען האט שוין א טייל פון דער אמאליגער בליהענדער קהלה אויסגעוואנדערט קיין דרום-אמעריקא און ארץ-ישראל.

שטרייק אין א אזארקאווער פאבריק

אזארקאוו (שעלפ.) נעכטען האט אין דער הויגער פאבריק „ווינגאניא" אויס געבראכען א שטרייק דערפאר, ווייל די ארבייטער האבען שוין זייט 3 וואכען נישט בעקומען אויסגעצאהלט זייערע לוינען.

די ארבייטער האבען ניטבציגטוג(?) זיך געווענדעט צום ארבייטס-אינספעקטאר וועגען א אינטערווענץ.

היינט זאל דער ארבייטס-אינספעקטאר אפהאלטען א קאנפערענץ מיט דער פאבריקס-דירעקציע.

אינטערפעלאציע אין ענגלישען פארלאמענט וועגען אראבישען ערד-פערקויף

לאנדאן. (יטא) אויף דער לעצטער זיצונג פון ענגלישען פארלאמענט האט דעפ. האווארד בורי (קאנסערוואטיסט) אינטערפעלירט דעם קאלאניאל-מיניסטער, פארוואס עס איז ליקווידירט געווארען דורך דער רעגירונג דער לאנדווירטשאפטליכער באנק אין ארץ ישראל, וואס האט געהאט פאר א ציל צו שטיצען די אראבישע פויערים מיט קרעדיט בעת אונגערעטענישען און פעי קויפען לאנדווירטשאפטליכע מאשינען, ווי אויך צוליב וואס פאר א סיבות ווערען די אראבישע פויערים אזוי פעראריימט, דאס זיי זענען געצוואונגען צו פערקויפען זייער ערד יודען פאר א נידריגען פרייז.

אין נאמען פון דער רעגירונג האט נעענטפערט אויף דער אינטערפעלאציע ה' פאלינג, וועלכער אט ערקלערט, אז די ארץ-ישראל-אפטיילונג פון אטאמאנישען לאנדווירטשאפטליכען באנק איז ליקווידירט געווארען אין יאהר 1921. די לאנדווירטען איז אין שווערע צייטען ערמעגליכט געווארען קרעדיט דורך אנדערע פינאנציאינסטיטוציעס. וואס איז שייך דער צווייטער פראגע, איז דעם קאלאניאל-אמט נישט בעקאנט, דאס די אלגעמיינע פעראריימונג זאל צווינגען די אראבישע לאנדווירטען צו פערקויפען זייער ערד אונטער דעם מארק-פרייז.

נייער פרעזידענט פון דער יודישער קהלה אין בודאפעשט

בודאפעשט. (יטא) אויפ'ן ארט פון מיט איינינע חדשים צוריק פערשטארבענעם האפראט אלאהאר קאסאב איז אלס פרעזידענט פון דער יודישער קהלה אין בודאפעסט איינשטימיג געוועהלט געווארען האפראט סאמועל שטערן. דער ניי-געוועהלטער קהלה-פרעזידענט האט, דאנקענדיג פאר'ן צוטרוי, ענטוויקעלט דאס ארבייטס-פראגראם פון דער קהלה אויף דעם נעכסטען יאהר. דער רעדנער האט זיך ארויסגעזאגט פאר א פריידליכער צוזאמענארבייט מיט דער ארטאדאקסישער קהלה און נעגען דער שאפונג פון א דריטער אזוי-גערופענער סטאטוס-קוואָ-קהלה.

די „פראטאקאלען פון חכמי ציון" פאר דער אויספארשונגס-קאמיסיע

אדוואק. מעךימען בעווייזט די לעבערליכקייט פון אדוואק. סטאקער'ס בעהויפטונגען

ירושלים, 8 (יט"א) נאכ'ן אויסהערען דעם גרויס-מופטי אין זיין פריוואטער וואוינונג האט די אויספארשונגס-קאמיסיע בעגייט איהרע עפענטליכע זיצונגען.

אויף דער היינטיגער זיצונג האט אדוו. סטאקער נאכאמאל געפרובט איבערצייגען די אויספארשונגס-קאמיסיע אין דער אויטענטישקייט פון די פראטאקאלען פון חכמי ציון, אויף וועלכע עס האט זיך פערופען אין זיינע ערקלערונגען דער הויפט-מופטי. ער האט געוואלט בעווייזען, אז די פראטאקאלען זענען נישט קיין געפעלשטע נאר ריכטיגע דאקומענטען, וואס בעווייזען די פערבאפערישע פלענער פון יודישען פאלק.

סער מערימען נעמט דאן בעווייזען דער אויספארשונגס-קאמיסיע, אז די פראטאקאלען פון די חכמי ציון זענען א קאפיע פון א שריפט, וואס באזירט אויף א אויסגעטראכט געשפרעך צווישען מאקיאוועלי און מאנטעסקיו.

סער מערימען האט דערביי בייגעלעגט מאטעריאלען צווישען אנדערע א לאנדאנער „טיימס", וואס רופט אן די פראטאקאלען א געמיינע און נארישע פעלשונג.

מערימען שטעלט ווייטער פעסט, אז די בלומרשטע קארעספאנדענץ צווישען אראבישען הערשער הוסיין און דעם ענגלישען מלוכה-מאן מאקנעראלד וועגען די אראבישע צוזאגען, שטאמט נישט פון בריטישען אויסערן-מיניסטעריום נאר איז ארויסגענומען פונ'ם בוך פון בעקאנטען ציוניזם-פרעסער זשאפער.

מערימען האט דערביי אנגעוויזען, אז [illegible] דרוק-פעהלערן, וואס [illegible] אין בוך זענען אויך פערהאן אין דער דאזיגער קארעספאנדענץ.

דערויף איז די אויספארשונגס-קאמיסיע צוגעטרעטען אויסצוהערען די עצות פון דער אראבישער עקזעקוטיווע. א געוויסער דייטש האט עדות געזאגט אז ער האט געזעהן ווי יודישע יונגעלייט האבען געשאסען אויף א גרופע אראבער עס האט זיך אבער ארויסגעוויזען אז דאס איז געווען נאך א אראבישען אנפאל און די יודישע יונגעלייט האבען געמיינט אז עס גרייט זיך א נייער אטאק ווייטער זענען אויסגעהערט געווארען 2 אראבישע שייכען איינער פון זיי איז א הערשער איבער 100 טויזענד אראבער. ער האט ערקלערט אז די ציוניסטישע פאליטיק אין ארץ ישראל איז א פערבאפערישע, זי צילט צו א אויסוואנדערונג פון אלע אראבער אין ארץ ישראל יודען קויפען אויף די גאנצע ערד און די בריטישע רעגירונג העלפט מיט די יודען צו ליקווידירען די אראבישע אגראר-באנק.

א דאקטאר, וואס ארבייט גאר מיט די פויסטען

ברוטאל'ער אנפאל אויף א יודישען דראשקאזש

נעכטען אווענד זענען די דורכגעהער אויף פעטריקאווער גאס איינגעצייגט געווארען פון א ברוטאלען אנפאל פון א הויגען דאקטאר אויף א יודישען דראשקאזש.

דער דראזשקאזש, יענקעל ראזענצווייג פון פייפער גאס 16, איז נעכטען ארום 10 אווענד געפאהרען מיט זיין דראזשקע (ני. 449) אויף פעטריקאווער גאס. ביי דער אנדזשעיא איז צו איהם צוגעקומען מאן, און איהם געפרעגט וויפיל ער ווי לפאר א קורס ביז צו דער טאוואראוא גאס. אזוי ווי ס'איז א ווייטער מהלך, האט דער דראזשקאזש פערלאנגט דריי זל. יענער איז בעשטאנען און געהייסען דעם דראזשקאזש ציפאהרען צום מויער פעטריקאווער 93. פאר'ן מויער האט געווארט א צווייטער הער. ביידע האבען זיי זיך אריינגעזעצט אין דראשקע. „און וויפיל ווילסטו וועלען — האט דער הער געפרעגט דעם דראזשקאזש — אויף צוריק?

אויף צוריק, האט דער דראזשקאזש פערלאנגט 5 זל. דא האט זיך דער הער אויפגעכאפט און מיט א ווילדע רציחה א געשריי געטון צום דראזשקאזש: „מיר בענקא-משעו!" און דעם דראזשקאזיש דערלאנגט אזא זעץ אין די אויגען, אז דאס אויג איז איהם געשוואלען געווארען, ווי א באניע. דער דראשקאזש איז פון דער קלאפ אזוי צומיש געווארען, אז ער האט מאמענטאל פערלוירען דאס בעוואוסטזיין.

די פערבייגעהער האבען דעם פארשוין פערדאלמען און צוגערופען א פאליציאנט, וואס איז געשטאנען אויף רוג פעטריקאווער און נאווראט. ווי ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, איז דער „גאבעלער" הער נישט קיין אנדערער, ווי דער דאקטאר עווערוסט יאשינסקי פון פעטריקאווער 93.

נעגען דעם „ענערגישען" דאקטאר יאשינסקי איז צוזאמענגעשטעלט געווארען א פראטאקאל, און דעם האלב-בעוואוסטלאזען דראזשקאזש האט מען אויעקגעפיהרט אין דער שטאטישער פאגאטאווע וואו מ'דאט איהם געגעבען הילף און פערבאנדזשירט דאס אויג.

די דאזיגע אויסטערלישע סצענע האט ביי די פערביינגעהער, אזויביי יודען, ווי ביי פרימדען, ארויסגערופען אן פערעגונג. אלס עדות, וואס האבען אונטערגעשריבען דעם פראטאקאל, האבען זיך אונטערגעשריבען פוישעל דושאלאזשינסקי (גלוואנא 61) און דער קריסט וואצלאוו משערני (פעטריקאווער 109).

„לינת-הצדק" אין געפאהר!

(אפענער בריף צו דער יודישער בעפעלקערונג אין לאדז)

דער „לינת הצדק", דער שטאלץ פון די לאדזשער יודישע אינסטיטוציעס, דאס ווערק און אנדענק פון זיין גרויסען גרינדער הרב ר' אליהו חיים מייזעל זצ"ל איז אין סכנה!

וועלכער לאדזשער יוד האט נישט געהערט פון „לינת הצדק"? ווער האט די דאזיגע נויטיגע אינסטיטוציע אין פערלויף פון איהר רומרייכער 30-יעהריגער מעדיצינישער טעטיגקייט נישט געגעבען קיין הילף אין דער צייט פון נויט.

פון דעם רייכען סוחר און פאבריקאנט אויף די פראכטפולסטע לאדזשער גאסען ביז'ן ארימסטען שאכער, וועבער און טרעגער אויף באלוט, אלע, אלע האבען אין פאל פון אומגליק, פון פלוצלינגער קראנקהייטס-פארפאלען געלאפען צום טעלעפאן-רעהרעל און ארויסגערופען די פאגאטאווע, בעת די שטוב-מענשען האבען געבראכען פערצווייפעלט די הענד, איז דער דאקטאר פון „לינת הצדק" מיט זיינע פרייוויליגע געהילפען, די דוזשורנעס, שוין געשטאנען ביים קראנקענס בעט און מיט פליכט-בעוואוסטזיין דערלאנגט הילף דעם נויטבעדערפטיגען. די הילף איז געקומען אין דער צייט. דער קראנקער איז געראטעוועט, און אויף די ליפען פון די שטוב-מענשען שוועבט א לויב און א ברכה, א איינציג בעגייסטערט ווארט: „לינת הצדק"!

איז דא אין לאדז נאך א אינסטיטוציע, וואס זאל זיין אזוי פאפולער ווי „לינת הצדק"? פרעגט דעם ערשטען, בעסטען, אפילו קריסטליכע איינוואוינער פון לאדז: וואס איז אזוינס לינת הצדק? וועלען זיי אייך ענטפערן: דאס איז די נאכט-פאגאטאוויע.

און ווייסט איהר, פארוואס זיי קענען אזוי „לינת הצדק"? נישט איינמאל האט די אינסטיטוציע זיי ערטיילט הילף, ווייל דער גייסט פון איהר גרויסען גרינדער וואס האט נישט געמאכט קיין אונטערשייד און העלפען א יוד אדער א קריסט, בעלעבט עד היום דעם „לינת הצדק" און כל דיכפין צום „לינת הצדק"!

איצט געפינט זיך „לינת הצדק" אין געפאהר. קאנט איהר דאס גלויבען? לייידער איז עס אזוי. דער שווערער קריזיס, וואס האט זיך מיט בעזונדערע גרויזאמקייט געלעגט אויף דער יודישער בעפעלקערונג און דער ארבייטס-שטאט לאדז, האט בערויבט דעם „לינת הצדק" פון זיינע שטענדיגע מיטלען און עס איז דערגאנגען דערצו, אז די דאקטוירים, וואס האבען יאהרען-לאנג געדינט טריי דעם „לינת הצדק" שטעהענדיג צום דינסט פון דער לאדזשער בעפעלקערונג ווי געטרייע זעלנער. זענען מעהר נישט אומשטאנד ווייטער צו ארבייטען ביי אזעלכע בעדינגונגען, און דער „לינת הצדק" מוז איצט ארבייטען מיט פעלדשערים אנשטאט דאקטוירים.

צום לויב פון די פעלדשערים, מוז געזאגט ווערען, אז זיי ערפילען זייער ארבייט בשלמות, אונ כבודם במקומם מונח צי קען דען אבער א דאקטאר פערבייטען א פעלדשער? די אויפגאבען פון „לינת הצדק" זענען זעהר קאמפליצירטע און אחריותפולע. פאר טראגען דרינגענדע מעדיצינישע הילף זענען נויטיג די בעסטע קוואליפיצירטע דאקטוירים-פאכמענער, און „לינת הצדק" האט מאקע שטענדיג פערשטאנען צו ציהען און זיין גליקליך בעקאנטע לאדזשער דאקטוירים. איצט איז דאס שוין אונמעגליך צו טון, צו ווייסט כלי'ן בטעלען דערפאר לאדזשער יודישע בעפעלקערונג? און אויב יא, צי ווייסט איהר ערלויבען דאס געוויסען צו לאזען אונטערגעהן א העריליך ווערק, וואס האט זיך קינה שם געוואונען און נאנץ פוילען און איז געווארען דער מוסטער פון אלע אנדערע ענליכע אינסטיטוציעס אין לאנד?

די פערוואלטונג פון „לינת הצדק" האט אין די לעצטע 2 יאהר געמאכט די גרעסטע אנשטרענגונגען. אנשטאט די פערעלטערטע פערד-קארעטע זיך פערשאפט עטליכע אויטאמאבילען פאר דער נאכט-פאגאטאווע. און אזוי ארום מעגליך געמאכט צו געבען הילף די נויט-בעדערפטיגע גיכער און ראציאנעלער. די פערוואלטונג האט אויסגעבויט א פיזישמעראפעוטישען קאבינעט און האט זיך געריכט אויסצובויען דעם לאבאראטאריום לויט די מאדערנסטע פון דעם מין, און אט זענען צוליב דעם לאנג-דויערנדען קריזיס אלע גוטע פלענער אפגעשטופט געווארען אן א זייט. „לינת הצדק" געפינט זיך אין א קלעם, ער ראנגעלט זיך מיט די לעצטע כחות, צי וועט דאס יודישע לאדז מיט א רוהיג געוויסען קענען צוקוקען ווי עס געהט אונטער אזא ווערק? מיר ווילען גלויבען, אז דאס וועט נישט געשעהן. די פאפולאריטעט און די ליבע, וואס דער „לינת הצדק" געניסט, וועט ארום איהם מאבליזירען אלע זייגע פריינד און סימפאטיקער און דאס גאנצע יודישע לאדז וועט דערפילען זיין חוב צו דערהאלטען די דאזיגע רומרייכע יודישע געזעלשאפטליכע פאזיציע.

יודיש לאדז! די הילפס-אינסטיטוציע „לינת הצדק" נויטיגט זיך איצט אין הילף!

מיט דרך ארץ

(–) יעקב שטערן

פרעזעס פון דער פאגאטאווע-קאמיסיע ביי „לינת-הצדק"

געגענזייטיגע הילפס-קאסע

מיט א פרעמיע פון 10.000 זל. ביי לאדזער „חסד של אמת".

די חברה „חסד של אמת" אין לאדז האט נעכטען אפגעהאלטען אן אינטערעסאנטע פערזאמלונג איבער א זאך, וואס איז ווערט בעגריסט צו ווערען. די פערזאמלונג האט געטראגען אן אויסערארדענטליכען כאראקטער. דער לאקאל פון פעראיין איז געווען איבערפולט פון א 600 מיטגלידער.

דער פארזיצער פרנס פלוואצקי, האט רעפערירט די פראגע וועגען שאפען א געגענזייטיגע הילפס-קאסע פאר די מיטגלידער פון „חסד של אמת". ער ווייזט אן, אז איצטיגע שווערע צייט מיידט אוים זעלטען ווען. אויך די 2000 מיטגלידער פון „חסד של אמת" ווערען דורכ'ן קריזיס ארויסגעשטעלט צו גאנץ ביטערע זקיונות. „חסד של אמת", וואס איהר הויפט-אויפגאבע איז צו זארגען פאר געשטארבענע, מוז און דאר געפעהרליכער צייט אויך זארגען פאר די לעבעדיגע — דורך שאפען אן אינסטיטוציע, וועלכע זאל, אין פאל פון טויט פון א פעראיינס-מיטגליד אויסצאהלען דער פרוי פון פערשטארבענעם 10.000 זל.

די מיטלען פאר דער קאסע זאלען געשאפען ווערען אויף אזא אופן, אז יעדער פון די 2000 מיטגלידער פון „חסד של אמת", וואס וועט זיך איינשרייבען אין דער „הילפס-קאסע", זאל איינצאהלען איינשרייב-געלד פון 3 ביז 50 זל. ווי אויך 10 זל. פאר דער רעקלאמאציע. פון דעם געלד, זאל צונויפגעשטעלט ווערען דער אזוי-גערופענער רעזערוו-קאפיטאל פון דער „קאסע". א חוץ דעם וועט יעדער פון די 2000 מיטגלידער אין פאל פון עמיצענ'ס טויט דארפען איינצאהלען צו 5 זל. פון די דאזיגע פונפער זלאטים וועט צוזאמענגעשטעלט ווערען א סומע פון 2000 זל., פון וועלכע עס וועלען קאנען אויסגעצאהלט ווערען 2 „פערזיכערונגס-פרעמיעס" אלמנות פון פערשטארבענע מיטגלידער.

איבער דער פראגע ענטוויקעלט זיך א לענגערע דיסקוסיע, דאס רוב רעדנער זאגט זיך ארוים דערפאר, אז אין דער געגענזייטיגער הילפס-קאסע זאלען אויך קאנען אסעקורירט ווערען די פרויען פון די מיטגלידער. היות די סטאטוטען פון „חסד של אמת" ערלויבען נישט ארייננעמען אין דער געזעלשאפט נשים, איז דער פראיעקט אפגעווארפען געווארען.

לסוף ווערט בעשלאסען צו שאפען די געגענזייטיגע הילפס-קאסע פאר אלמנות פון מיטגלידער. אויפ'ן ארט האבען זיך פיל פערזאנען דעקלארירט אלס מיטגלידער.

די הכנסות פון נאציאנאל-פאנד אין יאהר תרפ"ט.

ירושלים, 8 דעצ. (יט"א) דאס הויפט-ביורא פון נאציאנאל-פאנד האט פערעפענטליכט א קאמוניקאט וועגען די הכנסות, וואס זענען איינגעפלאסען אין יאהר תרפ"ס.

די הכנסות האבען אין דעם דאזיגען יאהר בעטראפען 257 טויזענד פונט. אין טייל לענדער איז די היי-יעהריגע הכנסה פון נאציאנאל-פאנד געשטיגען אויף דאפעלט.

50-יעהריגער יובילעאום פון יהושוע סופראווסקי

ירושלים. (יטא) דער פיהרער פון די אלגעמיינע ציוניסטען אין ארץ-ישראל און מיטגליד פון ועד-הלאומי יהושוע סופראווסקי האט די טעג געפייערט זיין 50-יעהריגען געבורטס-טאג. דער נאמען פון יובילאר איז פערשריבען געווארען אין גאלדענעם בוך פון יודישען נאציאנאל-פאנד.

פון דער ספארט-וועלט

די נעכטיגע קאמפען פאר אריבער-געהן אין דער עקסטרא-ליגע

שעהנער נצחון פון „ל. ט. ס. ג." איבער דער שטארקער „נאפרזשוד" מאנשאפט.

„ל. ט. ס. ג." (לאדז) — „נאפרזשוד" (ליפינע) 3:5 (1:4)

„לעכיא" (לעמבערג) — „אגניסקא" (ווילנא) 0:8.

לאָדזער טאָגעבלאַט

ד"ר רעדאַקטאָר נעמט-אָן פון 6 ביז 7 אין אָוונט.
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16
טעלעפאָנען: רעדאַקציע 10057. אַדמיניסטראַציע 100.47

וואָס ווייטער?

די פיהרענדע צייטונגען וועגען דער דעמיסיע פון שוויטאַלסקי'ס קאַבינעט

מיט 246 שטימען געגען 120 האָט דער סיים אָנגענומען דעם פאָרשלאַג וועגען אומצוטרוי וואָטום צו שוויטאַלסקי'ס רעגירונג. די רעגירונג האָט אָפּגעגעבען צום פּרעזידענט אַ ביטע וועגען דעמיסיע און דער פּרעזידענט האָט די דעמיסיע אָנגענומען. אַלץ איז אַלזאָ צוגעגאַנגען כשר ווישר, לויט די חוקים און די- נים פון דער בוי-איצט עקזיסטירענדער קאָנסטיטוציע. און די פראַגע איז איצט, וואָס וועט ווייטער זיין? ווי וועט זיך אַנטוויקלען דער גאַנג פון דער ווייטער- דיגע געשעהענישען?

„ראָבאָטניק" דער ראש המדברים פון דער לינקער אָפּאָזיציע, וועלכע האָט אַריינגעטראָגען דעם אומצוטרוי-וואָטום און סיים פּריזידיום; די צייטונג שרייבט. אַז „די צוויי טעג, וואָס דער סיים האָט אָפּגעהאַלטען זיינע זיצונגען, האָבען געלפלעקט פאַר'ן גאַנצען לאַנד דעם עצם פון'ם שטריט: פון איין זייט דער ענערגישער רעצידירמטער ווילען פון דער דעמאָקראַטיע צו לענקען די ענט- וויקלונג פון פוילען אויף'ן רוהיגען וועג פון דער מאָדערנער ציוויליזאַציע, און פון דער צווייטער זייט, אַ פּראָוואָקאַטאָ- ווע „געהיימניספולקייט" פון סאַנאַציע- לאַגער. מיט דער דאָזיגער צווייטער זייט און מיט איהרע „מעטאָדען" און „קאַ- וואַלען" איז שוין איצט די העכסטע צייט צו מאַכען אַן ענדע. דער בעשלוס פון'ם סיים צו פאָדערען די דעמיסיע פון שוויטאַלסקי'ס קאַבינעט איז נאָר אַ בעשטאַנד-טייל פון דעם הויפּט-קאָנ- פליקט.

אַלזאָ, די דעמיסיע פון שוויטאַלסקי'ס קאַבינעט איז נישט אַן אין פאַר זיך עפּעס אַנ'אָפּגעריסענע ערשיינונג, נאָר אַ רינגעלע אין דער קייט, וואָס וואַרט אָנגעריפען קאַמף מיט'ן מאַי-רעזשים.

און אַט אין דעם ליכט מאַכט דער גאַנצער שווער-פּונקט. דערויף גיט אַ גאַנץ קלאָרע אויבערזיכט דער „קראַקאָ- ווער קוריער אילוסטראָוואַני". די דאָ- זיגע סאַנאַציע צייטונג ציטירט די רע- דע פון דעפּ. סטראָנסקי, וועלכער זאָגט, אַז ער איז נישט אַזוי נאַאיוו צו גלוי- בען, אַז דערמיט, וואָס דער סיים דריקט אויס אומצוטרוי שוויטאַלסקי'ס רעגירונג, עקט זיך שוין דער איצטיגער רעזשים, וועלכער הערשט זייט דריי און אַ האַלב יאָהר. און אויב עס זענען נאָך געווען נאַאיווע רעפּוטאַטען, וואָס האָבען יאָ געגלויבט אין אַזאַ מעגליכקייט, איז גע- קומען דער פּרעמיער שוויטאַלסקי און מיניסטער קוויאַטקאָווסקי און זיי די דאָ- זיגע חלומות אַרויסגעשלאָגען פון'ם קאָפּ. וואָרום די מיניסטאָרען האָבען גאַנץ בפירוש ערקלערט, אַז, ווי עס זאָל נישט זיין וועט דער איצטיגער רעזשים פערבלייבען". גענוי דאָס זעלבע שרייבט אויך דער צענטראַל-אָרגאַן פון דער סאַנאַציע, די וואַרשאַווער „גאַזעטאַ פּאָל- סקאַ":

„דער רעזולטאַט פון דער אַפּשטימונג און סיים שטעלט מיט זיך פאָר אַ קלאָ- גערינגען נצחון. די אַריטמעטישע מעהר- הייט און סיים וועט און עצם גאָר נישט פועל זיין, און זי וועט ווייטער נישט זיין דעצידירענד. דער סיים וועט זיך ווייטער קאָמפּראָמיטירען, ווייל ער איז צעריסען און צופּלערטעלט אויף צענד- ליגער שטיקער פון פּאַרטייען, גרופּקע- לעך און קלובען און ער איז דעריבער ווייטער אַזוי אונמעגליכטער, ווי ער איז גע- ווען פאַר דער אַפּשטימונג איבער'ן אומ- צוטרוי-וואָטום. דער סיים איז נישט בכח עפּעס צו ענדערען און פוילישען לעבען, ווייל די מאַכט, די קראַפט, דער שליסעל פון דער סיטואַציע און דער צו- טרוי פון די ברייטע מאַסען קאָנצענטרי- רען זיך נישט אינ'ם סיים".

ווי מיר זעהען אַלזאָ, איז די סאַנאַ- ציע-פּרעסע נישט אַריינגעפאַלען ביי זיך און פון דעם פּרעמיער'ס רעזולטאַט און סיים איז ביי זיי די קריגס-שטימונג בכלל נישט אָפּגעשוואַכט געוואָרען. און זיי האָבען טאַקע נישט פאַר וואָס צו ווערען פּעסימיסטיש. דער שליסעל פון דער סיטואַציע ליגט ווייטער אין די הענד פון'ם מאַרשאַל פּילסודסקי און ער איז דערווייל ווייטער דער איינציגער און פּוילען, וואָס האַלט די מאַכט, אונגאָפּ- העננגיג צי ביים רודער פון דער רעגירונג שטעהט באַרטעל, שוויטאַלסקי אָדער אַנדערע.

די לאַגע איז נאָר אויף אַזוי פיל ליכטיגער געוואָרען, וואָס איצט איז גאַנץ מעגליך, אַז דער רוב פון דער סיים אָפּאָזיציע זאָל זיך בעגנוגען מיט דער פּרעמיער'דיגער סאַטיסאַקציע... און אַלץ וועט ווייטער בלייבען ביים אַלטען.

—פּס.

אויסגראַבונגען אין מעסאָפּאָטאַמיען

בעשטעטיגען די מעשה פון מבול.

אין דעם דרום דרינסטען פּונקט פון מעסאָפּאָטאַמיען, נישט ווייט פון דעם אָנהויב פון דעם פּערסישען אויסגוס, איז פאַרהאַן אַ פּלאַץ וואָס ווערט בעטראַכט אַלס די אַמאָליגע שטאָדט אור פון די פערצעטיגע כאַלדעער, די אור-כשדים פון ביבעל, די שטאָדט, וואו אברהם אבינו איז געבוירען געוואָרען. דאָרטען קומען איצט פאָר אַרכעאָלאָגישע אויס- גראַבונגען או דאָרט האָט מען שוין אויס- געגראָבען זעהר אינטערעסאַנטע און זעל טענע זאַכען, וואָס וואַרפען אַ ליכט אויף דער געשיכטע פון די פעלקער, וואָס האָ- בען דאָרט אַמאָל געלעבט.

און אויף יענעם אָרט, גאַנץ טיף אין דער ערד, האָט מען געפונען אַ פּלאַסט פון ריינעם ליים. און ליים איז אַזאַ ערד- מאַטעריאַל, וואָס זעצט זיך אָפּ נאָר אין וואַסער; און דאָרט וואו מען געפינט אָפּ- טער דיקע פּלאַסטען ליים, איז אַמאָל גע- ווען דער באָדען פון אַ ים. סיידען דער פּלאַסט ליים איז זעהר אַ ריינער. און אַזאַ פאַל האָט זיך עס געקענט אָפּזעצען אויפ'ן באָדען פון אַ צייטווייליגען וואַסער, אָדער פון אַ פערפלייצונג.

די אַרכעאָלאָגען האָבען דורכגעגראָבען דעם פּלאַסט ליים 8 פוס דיק; און אונ- טער דעם פּלאַסט ליים האָט מען ווידער געפונען ווייכע ערד מיט טעפּ, שערבע- לעך און כלים פון די מענשען, וואָס האָ- בען דאָרט אַמאָל געלעבט. הייסט עס, אַז נאָך דעם, ווי מענשען האָבען דאָרט געלעבט אַ לאַנגע צייט האָט זיך אָפּגע- לייגט אַ פּלאַסט ריינע ליים 8 פוס דיק. אַזאַ פּלאַסט ליים האָט זיך געקענט אָפּ- לייגען, אָדער זיך אָפּזעצען נאָר דורך אַ פערפלייצונג, און די פערפלייצונג האָט געמוזט זיין אויסערגעוועהנליך גרויס, אויב גאַנצע 8 פוס ליים האָבען זיך געקענט אָפּזעצען אין איין אָרט.

גלויבט איצט די אַרכעאָלאָגען אַז אין יענער צייט איז דאָרט פאָרגעקומען אַ אויסערגעוועהנליך גרויסע, קאַטאַסטראָ- פאַלע פערפלייצונג; און דאָס איז געווען די נאַטור-פּאַסירונג, וואָס איז דערנאָך איבערגעגאַנגען צו די שפּעטערדיגע דו- רות, אין פאָרם פון דער געשיכטע וועגען אַ מבול, וואָס האָט בעדעקט די גאַנצע ערד מיט אַ דיקען שיכט וואַסער.

ווייסרוסישער „ציק" וויל „אינטערנאַציאָנאַליזירען"

די יודישע ווירטשאַפטליכע קאָלעקטיוועו

מאָסקווא, (יט"א)

אויף דער לעצטער זיצונג פון ווייס- רוסישען „ציק", איז דער פיהרער פון דער יודישער קאָמוניסטישער סעקציע א. בעילין אַרויסגעטרעטען מיט אַ לאַנגע רעדע וועגען דער נויטווענדיגקייט צוצו- אייַלען די „אינטערנאַציאָנאַליזירונג" פון די יודישע ווירטשאַפטליכע קאָלעקטיוועו אין ווייסרוסלאַנד.

מען מוז ווי אַמשנעלסטען—האָט בעי- לין ערקלערט — אַריינציהען הונדערטער ווייסרוסישע פאַמיליעס אין די יודישע קאָלעקטיוועו ווי אויך איינשליסען יודען אין די ווייסרוסישע קאָלעקטיוועו. די אַר- בייט פון אינטערנאַציאָנאַליזירען די יו- דישע בעפעלקערונג מוז איצט אַוועקגע- שטעלט ווערען אויפ'ן ערשטען אָרט פון טאָג-אָרדנונג.

„אונז ווייס — האָט בעילין פאָרטגע- זעצט, אַז אויף דעם דאָזיגען וועג וועלען מיר אָהן שום ספק האָבען שטערונגען מצד די יודישע שאָוויניסטען, אָבער די קאָמוניסטישע פּרעסע דאַרף געבען דעם שאַרפסטען ווידערשטאַנד די דאָזיגע קאָנטר-רעוואָלוציאָנערע שטערונגען. און ווייטערן פערלויף פון זיין רעדע האָט דער יעווסעקישער פיהרער פאָרגעלעגט, אַז מען זאָל אויך שטאַרקער בעזייטיגען די יודישע געוועזענע העגדלער פון די קאָלעקטיווע ווירטשאַפטען. מען דאַרף — האָט בעילין פערענטפערט זיין רעדע איצט ערנסט איבערקוקען די עקזעקוטי- רענדע יודישע קאָלעקטיווע ווירטשאַפ- טען און אַרויסוואַרפען פון זיי די סאָ- ציאַל-פרעמדע עלעמענטען.

—0—

יודישע סטודענטען „אויסגערייניגט" פון מינסקער אוניווערסיטעט

מאָסקווא, (יט"א)

זעקס און צוואַנציג סטודענטען, ס'רוב יודישע, זענען אויסגעשלאָסען געוואָרען פון דעם ווייסרוסישען מלוכה-אוניווערזי- טעט אין מינסק, אַלס סאָציאַל פרעמ- דע עלעמענטען". די אויסשליסונג איז פאָרגעקומען צוליב אַנ'אַטאַקע, וואָס די מינסקער יודישע קאָמוניסטישע צייטונג „אָקטיאַבר" האָט געמאַכט אויפ'ן אוני- ווערזיטעט, בעשולדיגענדיג, אַז דאָרט לערנען זיך קינדער פון געוועזענע סוח- רים.

אַרעסטירט בעוואוסטער פערלעגער

פון רעליגיעזע ספרים אין רוסלאַנד יעקב גינזבורג

ריגא, (יט"א)

אין בריאַנסק איז אַרעסטירט געוואָ- רען דער בעוואוסטער פערלעגער פון רע- ליגיעזע ספרים אין רוסלאַנד יעקב גינז- בורג. די יעווסעקען האָבען גינזבורג'ן שוין אַ לענגערע צייט פערפאָלגט און מען האָט איהם פערוועהרט דרוקען רע- ליגיעזע ספרים. אַזוי ווי אין רוסלאַנד זענען נישט פאַרהאַן קיין לוחות, האָט גינזבורג אין בריאַנסק זיך בעמיהט בעַ- קומען אַנ'ערלויבניש צו דרוקען די לו- חות. דאָרט איז ער פלוצלונג אַרעסטירט געוואָרען. ווי מען גיט איבער איז די סבה פון אַרעסט פאָלגענדע: מיט אַ גע- וויסער צייט צוריק האָט די „יעווסעק- ציע" אין באַברויסק, וואו גינזבורג וואוינט זיך געווענדעט צו איהם מיט דער פאָדערונג צו פערקויפען איהם זיין רייכע ביבליאָטעק און איינינגע אַנטיק- זאַכען. גינזבורג האָט פאַר דעם פער- לאַנגט 20.000 רובל. איצט האָט מען איהם אַרעסטירט און ער ווערט בעשול- דיגט אין קאָנטר-רעוואָלוציע. לויט די סאָוויעטישע געזעצען ווערט דאָס איינגע- מען פון פערזאָנען, וואָס ווערען גע'- משפט פאַר קאָנטר-רעוואָלוציע, קאָנ- פיסקירט און אויף אַזאַ אופן רעכענט די „יעווסעקציע" צו בעקומען גינזבורג'ס רייכע ביבליאָטעק אויף אַ „געזעצליכען" וועג אָהן אַ גראָשען געלד.

א זקן, וואָס איז איצט אַלט 250 יאָהר

האָט שוין געהאַט 42 ווייבער און בייגעוואוינט די וויכטיג- סטע היסטאָרישע געשעהענישען

מיט אין די בערג און זשעטשואַן (אַ פּראָווינץ אין כינע) לעבט דער עלטסטער פּאַטריאַרך לי טשאַנג יאַן, וועלכער איז אַלט, לויט חשבון פון די איינוואוינער פון יענעם שטעטעל, אַנ'ערך פון צוויי הונ- דערט מיט צוויי און פופציג יאָהר.

ווען די וועלט האָט זיך דערוואוסט מיט יאָהרען צוריק וועגען לי'ן, האָט מען פון אַלע עקען וועלט אָנגעהויבען צו פרעגען עצות, ווי אַזוי צו דערציהען ביז זיין עלטער. איצט האָבען זיך אויך גע- לערנטע און דאָקטוירים פעראינטערעסירט מיט דעם 252 יעהריגען יונגערמאַן משוקעל. פון דער גאַנצער וועלט האָבען דאָקטוירים שוין געהאַט דאָס גליק פאַר- צושטעלען זיך און דריקען די האַנט פון דעם כינעזישען דרייהאַלבען-הונדערט יעהריגען מענשען. זיי קוקען אויף זיין צעקנייטשט פּנים און קאָנען זיך נישט גלויבען, אַז דער מענש טראָגט אויף זיך אַזאַ סכום מיט יאָהרען.

און כינע אָבער צווייפעלט קיינער נישט אין זיין עלטער.

פאַרהאַן כינעזער, וואָס קומען פון גאַנץ ווייטע מקומות איבערצוזערען מיט איהם וועגען זאַכען, וואָס זענען גע- שעהען נאָך איידער זייערע זיידעס זענען געבוירען געוואָרען. ביי לי'ן קריגען זיי די בעסטע אינפאָרמאַציע און פערשפּאַ- רען זיך צו גריבלען און אַרכיווען, און ביבליאָטעקען, אָדער און אַלטע צייטונ- גען.

עס זענען געווען אויך כינעזער, וואָס האָבען געצווייפעלט, אויב לי איז באמת אַלט גאַנצע 252 יאָהר. אָבער ווען ער האָט אַנומעלטען געפּראַוועט אַ געבורטס- טאָג, האָט ער דערצעהלט פון פּאַסירונ- גען און בעוויזען מיט פאַקטען און מיט ציפערען, אַז ער נאַרט נישט אָפּ און אַז ער איז אַלט זיינע יאָהרען.

לויט זיין איינגעם חשבון איז לי טשאַנג יאַן געבוירען געוואָרען אינ'ם זיי- בעצעהנטען יאָהר פון קעניג קאַנגסי'ס הערשאַפט. ווען די כינעזישע געלעהרטע האָבען איהם אַמאָל גענומען אויפ'ן קריזיס פערהער, האָט ער זיי איבערגעגעבען פאַקטען פון דעם קעניג קאַנג-סי'ס רע- גירונג. זיי האָבען געמוזט רעמאַלט מורה זיין, אַז ער געדענקט אויסגעצייכענט, וואָס עס איז פאָרגעקומען אין יענע יאָה- רען. ווען דער לאַנג-פערשטאָרבענער מאָנגאָלישער אימפּעראַטאָר האָט גע- לעבט און געקעניגט.

און זיין נאָר-פריהער יוגענד, ווען ער איז אַלט געווען 110 יאָהר, האָט לי גע- האַנדעלט מיט אַפּטייק-אַרטיקלען און איז געגאַנגען מיט שווערע אַרבייטען אויפ'ן שטיקעל ברויט. ער פלעגט מיטען פאָהרען צווישען די בערג און די אַרו- מיגע שטעט צו קריגען סחורה. אַרום יענער צייט האָט זיך און כינא פער- שפּרייט אַ קלאַנג, אַז לי וויים דעם סוד פון אריכת ימים, אַז ער האָט אַ רעצעפּט, אַזאַ וואַסערל, (עליקסיר) פון לאַנג לע- בען. אָבער ער האָט דאָס רעצעפּט אין אויך שפּעטער געלייקענט.

לי האָט שוין און זיין אַלט לעבען גע- האַט אַזוי גרויס, ווי 23 ווייבער. אַלע זענען זיי שוין לאַנג צוריק געשטאָרבען, זיין איצטיגע, די 24-סטע ווייב, איז נאָך נאָר אַנ'עופה'לע נעגען איהם: זי איז בסך הכל אַלט אַזעלכע זעכציג יאָהר.

לעצטענס דינט איהם שוין נישט אַזוי גוט דער זכרון. דערפון נעמט זיך עס, וואָס ער האָט צונויפגעמישט דזשאָרדזש וואַשינגטאָן מיט גענעראַל גראַנט. ער האָט אַנומעלט זיך בערימט, אַז ער האָט זיך געזעהען מיט'ן ערשטען פּרעזי- דענט פון די פעראייניגטע שטאַטען, ווען ער איז געווען אויף אַ בעזוך אין כינא, אָבער געווען איז דאָס גאָרנישט פּרעזי- דענט וואַשינגטאָן, נאָר גענעראַל גראַנט.

—0—

אונגעהויערע שטייערן אויף רבנים אין ס. ס. ס. ר.

ריגא, (יט"א)

פון היי-יאָהר האָבען רבנים אין רוס- לאַנד נישט געדאַרפט צאָהלען קיין שטייע- ער. היי-יאָהר האָט מען אויף אַלע רבנים אַרויפגעלעגט אַ שטייער, וועלכער בעט- רעפט אין איינינגע פאַלען 200 ביז 500 רובל. אַזוי ווי ס'רוב רבנים אין רוסלאַנד לעבען אין גרויס דחקות און האָבען בשום אופן נישט די מעגליכקייט צו בע- צאָהלען אַזעלכע גרויסע סומען, דראָהט פיל רבנים צו זיצען אין תפיסה מחמת פאַר נישט אָפּצאָהלען שטייערן, ווערט מען אין ראַטען-פערבאַנד פער'משפט צו תפיסה.

דעפּ. ד"ר ה. ראָזמאַרין

דער קריזיס אין האַנדעל און אינדוסטריע

וואָס אַמאָל, אַלץ בולט'ער ווייזט זיך דאָס אַרויס, און וואָס אַמאָל נעמט דאָס אָן אַ מעהר גרויזאַמע פאָרם. דאָס יודי- שע סוחר'טום אין פוילען געפינט זיך שוין פון אַ צייט אין אַנ'אויסערגעוועהני- ליך שווערער לאַגע. די יודישע סוחרים לעבען אַדורך כלל נישט קיין דורכשניט- ליכען און מאָג-מעגליכען קריזיס. דאָס איז איינענטליך אַ שוין געניג בעקאַנטער טרויעריגער אמת און ווי באַלד איך חזר דאָס איבער, איז דאָס נאָר, כדי אויפצו- ווייזען, אַז לעצטענס הויבען שוין אָן דערזעהען אַפ די טרויעריגע עובדה אויך די אָפיציעלע רעגירונגס-קרייזען. מען הויבט זיך אָן אין די רעגירונגס-קרייזען צו פערטראַכטען וועגען דער קאַטאַסטראָ- פאַלער לאַגע פון'ם מסחר — ווי אויך נאָכקאָנטראָלירען זייער שטעלונג צו איהם. די בעציהונג פון דער רעגירונג ביז איצט צום מסחר, האָט בולט בעוויי- זען, אַז מען האָט דעם מסחר געהאַלטען פאַר אַ מינדערווערטיגע זאַך און עקאָ- נאָמישען לעבען פון לאַנד. אַלס פועל- יוצא פון דער בעציהונג האָט מען זיך געהאַלטען אָן אַזאַ שטייערען-סיסטעם, וואָס איז געווען געווענדעט כמעט אויס- שליסליך לגבי דעם מסחר. איצט האָט די רעגירונג שוין ענדליך דערזעהען, ווי קורצזיכטיג עס איז געווען איהר שטעל- לונג, דען דורך דעם, וואָס דורך איהר בעציהונג איז דער מסחר אַריין אין אַ קאַטאַסטראָפאַלער לאַגע — האָט מען אונטערגעהאַקט דאָס גאַנצע עקאָנאָמי- שע לעבען אין לאַנד. ביים היינטיגען טאָג האָבען מיר דאָך נישט נאָר צו טון מיט אַ קריזיס אינ'ם מסחר בלויז — נאָר אַלס דירעקטער פועל-יוצא דערפון — האָבען מיר אַנ'אַלגעמיינעם שווערען קריזיס אינ'ם עקאָנאָמישען לעבען פון לאַנד. אַז די רעגירונג הויבט אָן ענדליך אָפּצוגעבען זיך אַ דין-וחשבון, ווי ווייט שאַדען עס האָט געבראַכט איהר ביז- איצטיגע בעציהונג צום מסחר, קאָן מען זעהען פון דעם מיניסטער קוויאַטקאָוו- סקי'ס לעצטע עפענטליכע אַרויסטרעטונ- גען וועגען דער עקאָנאָמישער לאַגע און אַפילו אין זיינע נייע אינסטרוקציעס קומט אין אַ געוויסער מאָס, צום אויס- דרוק זיין שוין עטוואָס מעהר פּאָזיטיווע שטעלונג צום מסחר.

די הויפּט-מאַרקע פון פוילען וויזט צו דערצעהלען וועגען נענוג אָפּטע בעמיהונ- גען, פון פערשידענע קריזען אַרויסצוי- קען גענצליך די מסחר-קריזען פון דעם עקאָנאָמישען לעבען אין לאַנד. און גע- וויסע שוכטען פון'ם פוילישען פאָלק האָט מען גערעדט און אויך אַנדערע אַיינגערעדט, אַז די לאַנדווירטשאַפט און אינדוסטריע וועלען זיך קאָנען בעפרייען און גענצליך אויסמיידען די פערמיטלונג פון'ם מסחר. ווי אויסגעהאַלטען זיי זע- נען געווען מיט דער מיינונג — זעהט מען שוין היינט קלאָר-בולט. צו וואָ- סערע רעזולטאַטען האָט געבראַכט די שטרעבונג צו בעזייטיגען דעם מסחר פון עקאָנאָמישען לעבען — בעווייזט די היינ- טיגע טרויעריגע ווירקליכקייט. די לאַנד- ווירטשאַפט לעבט אַדורך אַנ'אונגעהויער- שווערען קריזיס. כלל נישט בעסער איז אויך די לאַגע פון דער אינדוסטריע. ווען מיר וועלען זיך עטוואָס פערטיפען אין די סיבות, וואָס האָבען געבראַכט צום שווע- רען קריזיס פון דער לאַנדווירטשאַפט און אינדוסטריע אין לאַנד וועלען מיר דערזעהען, אַז כלל נישט קיין קלענער פאַקטאָר אין דעם, איז דאָס אָפּשטאַר- בען פון'ם מסחר-לעבען. דורך דעם, וואָס עס איז נישט געווען דער, וועלכער זאָל פעראינטערעסירען דעם קאָנסומענט מיט דער פּראָדוקציע — האָט זיך אָנגעהוי- בען דער קריזיס און דער אינדוסטריע און לאַנדווירטשאַפט. פערפאַלען, דאָס איז שוין אַזוי, און נישט בלויז און פוי- לען אַליין. טרויעריג איז תמיד די לאַגע פון דעם לאַנד, וואָס וויל זיך געגענשטע- לען די האַרטע לעבענס-געזעצע, בפרט נאָר, ווען דאָס איז נאָך אַ געגנער יונג לאַנד.

עס איז פאַר קיינעם נישט קיין סוד אַז דאָס, וואָס די עקאָנאָמישע לאַגע פון ענגלאַנד און ענגלאַנד איז אַ פעסטע, איז דאָס נאָר אַ דאַנק דעם היים דייטשען און ענגלישען סוחר, וועלכע ווייזען אַרויס גרויסע פעהיגקייטען ביים פערשפּרייטען זייער פּראָדוקציע איבער גאָר דער וועלט. דאָס פערשטעהט מען אויסגעצייכנט אין רוסלאַנד. דורך דעם פערשטאַרקטען און אַר- גאַניזירטען מסחר, זעהט מען צו פער- שטאַרקען דאָס עקאָנאָמישע לעבען פון'ם לאַנד.

פוילען אָבער געהט נישט אין דעם וועג. די סיבות דערפון איז נישט שווער צו געפינען. עס האָבען דערצו געבראַכט ריין-אַנטיסעמיטישע טענדענצען, וועלכע האָבען ערפּילט און ערפּילען נאָך עד היום אַ גענוג גרויסע ראָלע אין ווירטשאַפט- ליכען לעבען פון'ם לאַנד. מען האָט דערפאַר נישט קיין אַכט געלעגט אויפ'ן מסחר, כדי איהם צו געבען ברייטערע אַנטוויקלונגס-מעגליכקייטען, נאָר פער- קעהרט, געזוכט וואָס אַמאָל מעהר צו פערשמעלערען די עקזיסטענץ-מעג- ליכקייטען, אַרויסגעהענדיג פון'ם שטאַנד- פּונקט, אַז מיט דער ירידה פון'ם מסחר וועלען קודם כל און בעיקר ליידען די יו- דען, וועלכע פערנעמען דעם חשוב'סטען פּראָצענט אינ'ם מסחר — און כדי דעם יוד אומצובריינגען זענען דאָך אַלע מיט- לען כשר. מען האָט כלל נישט געוואָלט איינזעהען, אַז נישט נאָר דעם יוד אַליין ברענגט מען אום, נאָר דאָס גאַנצע עקאָ- נאָמישע לעבען שטעלט מען דורך דעם אַוועק אונטער אַ פראַגע-צייכען. די אַנ- טיסעמיטישע טענדענצען האָבען זיך מיט דער צייט אַזוי פעסט איינגעבאַקען, אַז אין בעסטען פאַל, ווען ביי די, וואָס שטעהען און שפּיץ פון דער רעגירונג זאָל זיין, פערשטעהט זיך, פערשטענדי- גיש פאַר דעם, וועט פיל מיה און צייט קאָסטען די טענדענצען לחלוטין צו בע- זייטיגען פון'ם עקאָנאָמישען לעבען אין לאַנד. (ענדע מאָרגען).

שטורמישע זיצונג פון „אָזעט" אין מאָסקווא

שאַרפע בעשולדיגונגען געגען דער פערוואַלטונג אין בירא-בידזשאַן. — 2,500,000 רובל פאַר 200 פאַמיליעס

מאָסקווא, (יט"א)

אויף דער פּלענאַר זיצונג פון פּרעזי- דיום פון „אָזעט", וואָס איז דאָ אָפּגעהאַל- טען געוואָרען האָט דער סאָוויעטישער זשורנאַליסט וויקטאָר פינק, וועלכער האָט זיך אומגעקעהרט פון בירא-בי- דזשאַן, אויף אַ שאַרפען אופן קריטי- קירט די פערוואַלטונגען פון „אָזעט" און „קאָמזעט" פאַר דער ווירטשאַפט אין בירא-בידזשאַן.

וויקטאָר פינק, וועלכער האָט פער- בראַכט אין בירא-בידזשאַן דריי חדשים צייט, האָט ערקלערט, אַז בירא-בידזשאַן איז אַ זעהר גוט לאַנד און האָט די בעס- טע אויסזיכטען פאַר ענטוויקלונג. די צרה איז בלויז מיט דער פערוואַלטונג פון דעם דאָרטיגען „אָזעט" וואָס ווערט געפיהרט, לויט פינק'ס מיינונג, זעהר פערברעכעריש. דער רעדנער האָט זיי- בעשולדיגט געגען דער פערוואַלטונג פון „אָזעט" אילוסטרירט מיט אַ פאַקטען, וואָס האָבען געמאַכט אויף דער זיצונג אַ זעהר שטאַרקען איינדרוק.

די בעשולדיגונג, וואָס פינק האָט גע- מאַכט זענען אונטערגעשטיצט געוואָרען פון רעגירונג מעדעם, פּרוי פון פערשטאָר- בענעם בונדישען פיהרער ווילאָדימיר מע- דעם. מאַדאַם מעדעם האָט זיך אויך צוריקגעקעהרט פון אַ קורצער רייזע אי- בער בירא-בידזשאַן און האָט אויף דער פּלענאַר זיצונג אויסגעדריקט די מיינונג, אַז עס איז אַבסעל צופיל די צוויי און אַ האַלבען מיליאָן רובל, וואָס מען האָט ביז איצט אויסגעגעבען אין בירא-בי- דזשאַן, אויב מען זאָל נעמען אין אַכט, אַז איצט זענען דאָרט פאַרהאַן נישט מעהר ווי צוויי הונדערט יודישע פאַמילי- יעס.

שמואל וויצמאַן, דער ברודער פון ד"ר חיים וויצמאַן, וואָס האָט זיך אומ- געקעהרט פון אַ רייזע איבער אַמעריקאַ, האָט אָפּגעגעבען אַ בעריכט וועגען די אויסזיכטען צו פעראינטערעסירען די ברייטע יודישע מאַסען און אַמעריקאַ מיט דער יודישער קאָלאָניזאַציע אין בירא-בידזשאַן. ה' וויצמאַן האָט אויס- געדריקט זיין מיינונג, אַז דער „איקאָר" אין אַמעריקאַ, וואָס ווערט איצט קאָנ- טראָלירט דורך די דאָרטיגע יודישע קאָ- מוניסטען, מוז רעאָרגאַניזירט ווערען. אויב מען וויל ווירקליך פעראינטערעסי- רען די ברייטע אַמעריקאַנער יודישע אַר- ביטער-מאַסען מיט בירא-בידזשאַן. ה' וויצמאַן מיינט, אַז עס איז נישט אויס- געשלאָסען די מעגליכקייט צו גרינדען און אַמעריקאַ אַ נייע אָרגאַניזאַציע פאַר בירא-בידזשאַן, אויב די אַמעריקאַנער קאָמוניסטען וועלען זיין געגען רעאָרגאַ- ניזירען דעם „איקאָר".

—0—

60-יעהריגער יובילעאום פון פּראָפ. יאָנאַס קאָהן

פרייבורג. (יטא) די טעג האָט גע- פייערט זיין 60-יעהריגען געבורטס-טאָג דער בעקאַנטער פילאָזאָפישער פאָרשער, פּראָפעסאָר פון פרייבורגער אוניווערזי- טעט ד"ר יאָנאַס קאָהן. פּראָפ. קאָהן גע- הערט צו די בעדייטענדסטע נייע-קאַנטיאַ- נער און פערגעהמט אַ זעלבסטשטענדיגע שטעלונג צווישען מאַרבורגער פילאָזאָ- פישער שיטה (הערמאַן קאָהען) און דער דרום-דייטשער ריכטונג און ניי-קאַנטיאַ- ניזם.

פּראָפ. יאָנאַס קאָהן האָט פערעפענט- ליכט אַ ריהע ווערטפולע פילאָזאָפישע ווערק, ווי „דער זין פון דער געגענוואַר- טיגער קולטור" (1914), „דער גייסט פון ערציהונג" (1919), „טעאָריע פון דיאַ- לעקטיק" (1923) און אַנדערע.

די הויכשול-מאַכט געגען בעזייטיגען יודען פון דער מעדישער זעלבסטהילף-אָרגאַנ. אין קראָקא

אויף דער אַלגעמיינער פערזאַמלונג פון דער „בראַטניאַ פּאָמאָץ" פון די מע- דיקער אין קראָקא טרייטען זיך די ענדע- קישע סטודענטען אַריינטראָגען אַ פאָר- שלאַג וועגען ענדערען דעם סטאַטוט אין דעם זין, דאָס צו דער זעלבסט-הילף-אָר- גאַניזאַציע זאָלען יודען נישט טאָרען גע- הערען.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט האָט דער רעקטאָר פון קראָקאווער אוניווערזיטעט אַרויסגעשיקט אַ וואָרנונג, דאָס אויב עס וועט איינגעפיהרט ווערען עקסקלוזיטעט וועלען צוריקגעצויגען ווערען אַלע סובסידיעס פון דער מעדיקער זעלבסט הילף.

אויף דער אַלגעמיינער פערזאַמלונג וועט אויך זיין אַנוועזענד דער רעקטאָר פון אוניווערזיטעט

לאָדזער כראָניק

פּערמענענס-שטייער ראַטע פֿערלענגערט.

(:) ווי בעקאַנט, האָבען די פֿינאַנץ-אַמטען פֿוגאַנדערגעשיקט נאָקאַזען אויף איינצוצאָהלען די היי-יעהריגע ראַטע פֿון פּערמענענס-שטייער, צאָהלבאַר ביז'ן 10 ד. ח. די טעג איז אָנגעקומען אַ צירקולאַר פֿון פֿינאַנץ-מיניסטעריום, לויט וועלכען דער צאָהלונג-טערמין פֿון דער ראַטע פּערמענענס-שטייער איז פֿערלענגערט געוואָרען ביזן 31 יאַנואַר 1930.

20.000 אַרבייטסלאָזע בלויז אין לאָדז

אין לאָדזער אינדוסטריע-קרייז זענען איז דער פֿערגאַנגענער וואָך געווען רעגיסטרירט 28,708 אַרבייטסלאָזע, דערונטער זענען געווען בלויז אין לאָדז 19,962 אַרבייטסלאָזע. פֿון אונטערשטיצונגען האָבען די פֿאָריגע וואָך גענאָסען נאָר 12,901 אַרבייטסלאָזע, אין לאָדז בלויז 9226 פּערזאָן.

אַ וויכטיגע יודישע אינסטיטוציע, וואָס פֿירט בעשיידן אויס גרויסע אַרבייט

די טעטיגקייט פֿון לאָדזער יודישען פֿרויען-שויץ-פֿעראיין

דער לאָדזער יודישער פֿרויען שויץ-פֿעראיין (זשעלאַזנאַ 11) ענטוויקעלט זיך גלענצענד און לייסטעט אַ סך פֿאַר די, וועלכע נויטיגען זיך אין זייער הילפֿלאָזיגקייט און שויץ. די דאָזיגע אינסטיטוציע שפּירט אָבער אויך דעם קריזיס און אַלע נאָך-מלחמה ערשיינונגען. די צאָהל פֿון די, וועלכע דער גורל האָט אויסגעשטעלט צו עלענד, הונגער און שוצלאָזיגקייט, פֿערגרעסערט זיך כּסדר און די הכנסות פֿון דער געזעלשאַפֿט זענען איינגעשרומפּען געוואָרען. די סובסידיעס, וואָס דער פֿרויען-שויץ-פֿעראיין בעקומט, זענען אויך מינימאַלע. די איינציגע אהוזה האָט דער פֿרויען-שויץ אין לאָדז אין דער אונערמידליכער אַרבייט און איבערגעבענקייט פֿון די אַנפֿיהרערינס, וועלכע האָבען בעוויזען בייצוקומען אַלע פֿינאַנציעלע שוועריגקייטען און אַוועקגעשטעלט דעם אַפּאַראַט פֿון דעם פֿרויען-פֿעראיין אויף אַזאַ פֿוס, אַז אַלץ קלאַפּט און פֿונקציאָנירט געהעריג.

בײַם פֿרויען-שויץ-פֿעראיין אין לאָדז עקזיסטירט היינט צו טאָג אַן'אַרבייטס-פֿערמיטלונגס-ביוראָ, אַן'אינפֿאָרמאַציע-ביוראָ, אַ מיידעל-היים, אַ בעראַטונגס-שטעל פֿון פֿרויען-עמיגראַנטינס, אַ סעקציע פֿאַר סאָציאַלע הילף און יורידישע עצות, אַן'אונטערשטיצונגס-קאַסע און אַ שפּאָר-קאַסע.

כּדי צו האָבען אַ בעגריף וועגען דעם, וואָס דער יודישער פֿרויען-שויץ אין לאָדז האָט געלייסטעט, איז ווינשענסווערט צו-ברענגען אַ פּאָר ציפֿערן פֿון אָנהויב 1926 ביז'ן אָנהויב פֿון 2-טען קוואַרטאַל 1929.

אין משך פֿון דער דאָזיגער צייט האָבען אין אַרבייטס-פֿערמיטלונגס-ביוראָ בײַם פֿרויען-שויץ געזוכט בעשעפֿטיגונג 3248 פֿרויען און מיידלעך; אַרבייטס-שטעלען האָבען בעקומען 2191 פּערזאָן. אויף אויסצולערנען זיך מלאכות האָט דער פֿעראיין אַוועקגעגעבען 92 מיידלעך.

דאָס אינפֿאָרמאַציע-ביוראָ, די בעראַטונגס-שטעלע פֿאַר אויסוואַנדערערינע און די סעקציע פֿאַר סאָציאַלער פֿער-זאָרגונג האָבען ערלעדיגט דורך דער צייט 6755 פֿרויען. דערביי זענען קראַנקע פֿרויען און מיידלעך בעזאָרגט געוואָרען אין שפּיטעלער אַריין, יתומות, האַלבע יתומות. היימלאָזע קינדער און אונ-טערגעוואָרפֿענע קינדער זענען פֿערזעהן געוואָרען מיט אַלעם נויטיגען און בעזאָרגט געוואָרען אין יתומים-הייזער. דער פֿרויען-שויץ האָט אויך ערלעדיגט סכסוכים צווישען פּאָר-פֿעלקער, וואָס זייערע מענער זענען אין די קריגס-יאָהרען אויסגעוואָרפֿען געוואָרען קיין אויסלאַנד. עס זענען דורכגעפֿיהרט גע-וואָרען מעהרערע אינטערווענצען אין פֿאַלען פֿון צווייט-ווייבערי. נאָר אַ שאַרפֿען קאַמף האָט די אינסטיטוציע געפֿיהרט נעגען די „שטילע חופות", וואָס זענען אַ נגע פֿון ראַפֿינירטע פֿרויען-הענדלער. צו דעם צוועק האָט דער פֿרויען-שויץ-פֿעראיין אָרגאַניזירט און פֿערשידענע פּונקטען פֿון שטאָט פֿאַרלעזונגען; דאָס-זעלבע איז געמאַכט געוואָרען אויך אויף דער פּראָווינץ.

אַ פֿאַרשטעהערין פֿון יודישען פֿרויען-שויץ-פֿעראיין בעטייליגט זיך יעדע וואָך אין די זיצונגען פֿון דער אַפּעלאַציע-קאָמיסיע, וואָס עקזיסטירט ביי דער לאָדזער זיטען-פּאָליציי.

נאָר אַ גרויס פֿערדינסט האָט דער פֿרויען-שויץ מיט דער אויפֿהאַלטונג פֿון אונטערנאַט פֿאַר דאַלאָזע מיידלעך, אויף וועלכע עס לאָקט די נעץ פֿון גאַס... די זעלבע מיידלעך בעקומען אויך קליידונג און די מעגליכקייטען זיך אויסצולערנען פֿאַכען. זיי ווערען אויסגעבילדעט ניים-מיג דורך פֿאַרלעזונגען, פֿון בעזונדערע טעאַטער-פֿאָרשטעלונגען, קינאָ א. א. וו. די אונטערשטיצונגס-קאַסע ביים פֿער-איין האָט אַרויסגעגעבען פֿערשידענע סו-מען פֿאַר פֿרויען און מיידלעך, וועלכע האָבען געוואָלט ווערען זעלבסטשטענ-דיג.

די העכרשענרע וואוינונגס-נויט צווינגט דעם פֿרויען-שויץ צו עפֿענען אַ נייע היים פֿאַר די מיידלעך. וועלכע זענען שוין אַרויס פֿון אונטערנאַט און פֿערדינען שוין אויף אויסהאַלטונג. די צווייטע „היים" וועט בקרוב געשאַפֿען ווערען. דערצו דאַרף צוקומען מיט אַ ברייטע הילף דאָס יודישע לאָדז.

לאָדזער וועקסעל-פּראָטעסטן אין נאָוועמבער

בעטרעפֿען העכער 11 מיליאָן זל.

(—) אין משך פֿון חודש נאָוועמבער איז די צאָהל פּראָטעסטירטע וועקסלען אין לאָדז געשטיגען, אין פֿערגלייך מיט'ן חודש אָקטאָבער, אויף 9 פּראָצענט. אין אַלגעמיין איז אין נאָוועמבער אין לאָדז פּראָטעסטירט געוואָרען וועקסלען אויף אַ סומע פֿון 11 מיליאָן 260,638 זל. מיט 12 גראָשען. אויף אַזאַ אופֿן איז די צאָהל פּראָטעסטען אין נאָוועמבער די צווייטע גרעסטע רעקאָרד-ציפֿער פֿון פּראָטעסטען, וואָס זענען געפֿאַלען אין היינטיגען יאָהר.

כאַראַקטעריסטיש איז די סומע פֿון די פּראָטעסטירטע וועקסלען אין ערשטען האַלבען יאָהר 1929, מיט די פּראָטעסטען פֿון די לעצטע 5 חדשים. פֿון יאַנואַר ביז יוני איינשליסליך האָבען די פּראָטעסטירטע וועקסלען אין לאָדז בעטראָפֿען די סומע פֿון 52 מיליאָן 772,243 זל., בעת פֿון יולי ביז סוף נאָוועמבער ד. י. איז די סומע פֿון די פּראָטעסטירטע וועקסלען מיט 10 פּראָצענט העכער, ווי אין גאַנצען ערשטען האַלבען יאָהר, ד. ה. 57 מיליאָן 561,928 זל.

מיליטער-שטייער

ווער וועט דעם שטייער שוין היי-יאָהר מוזען צאָהלען?

(§) צוליב דעם, וואָס עס געהט אַריין אין קראַפֿט דאָס געזעץ וועגען מיליטערישען שטייער, האָט די לאָדזער שטאָט-סטאַראָסטווע שוין צוגעגרייט רשימות פֿון די, וואָס וועלען היי-יאָהר מוזען בעצאָהלען דעם שטייער. היינטיגעס יאָהר וועלען מוזען צאָהלען מיליטער-שטייער אַלע מאַנסלייט פֿון די יאָהרגענג 1908, טיילווייז פֿון 1906 און 1907, וועלכע זענען בעפֿרייט געוואָרען דורך די פּאָבאָר-קאָמיסיעס אויפֿ'ן גרונד פֿון די קאַטעגאָריעס „צ" און „ד". אין דער ערשטער העלפֿט פֿון 1930 וועט די פֿינאַנץ-מאַכט איינמאָהנען דעם מיליטער-שטייער אין דער הויך פֿון 10 ביז 20 זל. פֿון אַ פּערזאָן, אָפּהענגיג פֿון דער קאַטעגאָריע, צו וועלכער דער שטייער-צאָהלער איז צוגעטיילט געוואָרען דורך דער פּאָבאָר-קאָמיסיע.

די טעלעפֿאָן-נומערן פֿון „לאָדזער טאַגעבלאַט" זענען איצט

10057, 10047

אַלע ציוויל-פּראָצעסן אין שטאַט-געריכט

וועלען פֿאַרקומען אין משך פֿון 4 וואָכען נאָכ'ן אַריינטראָגען די אַנקלאַגעס

(—) צום פּרעזעס פֿון לאָדזער קרייז-געריכט האָט זיך געמעלדעט אַ דעלעגאַציע פֿון ערשטען לאָדזער הויז-בעזיצער-פֿעראיין און די בעראַזענען פֿון די ה"ה קלוקאָוו, קוהן און פּאַוולאַק. די דעלעגאַציע האָט אויפֿמערקזאַם געמאַכט דעם פּרעזעס, אַז דאָס שטאָטישע געריכט איז פֿערוואַרפֿען מיט אַרבייט, צוליב וואָס עס געדויערט דאָס פֿאַרנעמען אַ פּראָצעס ביז 7—8 וואָכען. דאָס איז גורם דערצו, אַז אין פֿאַל פֿון אַ שפּעטערדיגער אַפּעלאַציע און קאַסאַציע, מוזען די פֿעראינטערעסירטע וואַרטען צולאַנג ביז זייערע ענינים ווערען דורכ'ן געריכט ענטשיידעט. די דעלעגאַציע האָט דעריבער פֿאָרגעלעגט, אַז די צאָהל שטאָטישע ריכטער זאָל פֿערגרעסערט ווערען, כּדי די אַרבייטען פֿון שטאָטישען געריכט זאָלען צוגעהן אין אַ שנעלערען טעמפּאָ. ווייטער האָט די דעלעגאַציע אָנגעוויזען, אַז דער היפּאָטעק-אַמט פֿאַר די לאָדזער פֿאָרשטעט געפֿינט זיך נאָך אַלץ אין פּיעטריקאָוו. צוליב דעם קלענסטען, אונוויכטיגען ענין מוזען די ווירטלייט פֿון זגיערז, כּאָינ, ראַקעטשין א. א. פֿאָהרען קיין פּיעטריקאָוו. דאָס איז אַן'איבערבלייבעניש פֿון די רוסישע צייטען, וואָס ברענגט די לאָדזער הויז-בעזיצער גרויסע מאַטעריעלע שאָדען.

דער פּרעזעס פֿון קרייז-געריכט, ה' בעלזשיצקי האָט דערויף ערקלערט, אַז די צאָהל ריכטער קאָן איצט נישט פֿערגרעסערט ווערען, ווייל לאָדז האָט נישט קיין ריכטער און נישט קיין בודזשעט דערצו. דערפֿאַר וועט ער אַרויסגעבען אַ פֿעראָרדנונג, אַז אַלע ציוויל-פּראָצעסען זאָלען דורכ'ן שטאָטישען געריכט ענטשיידעט ווערען נישט שפּעטער ווי אין 4 וואָכען נאָכ'ן אַריינטראָגען די אַנקלאַגע. דער פּרעזעס האָט אויך צוגעזאָגט זיך צו בעמיהען איבערצוטראָגען דעם היפּאָטעק-אַמט פֿון פּיעטרקאָוו קיין לאָדז.

לויה פֿון דאָזאָר מענדעל זיידענפֿעלד

נעכטען 1 אַ זייגער ביי טאָג איז פֿאָרגעקומען די לויה פֿון לאָדזער דאָזאָר און עסקן ה' פּתריאל מנחם מענדעל זיידענפֿעלד ז"ל. אָפּצוגעבען דעם לעצטען כּבוד דעם פֿערשטאָרבענעם האָבען זיך פֿערזאַמעלט די מיטגלידער פֿון לאָדזער ראַבינאַט, די פּרנסים און דאָזאָרעס מיט פּרעזעס מינצבערג און פּרעזעס סענאַטאָר בודזינער בראש.

דעם פֿערשטאָרבענעם האָבען מספּיד געווען דער אַלעקסאַנדערער רב'ס ברודער, הרב ר' חיים אליעזר זינגער און אַלע מיטגלידער פֿון ראַבינאַט, ווי אויך הרב ר' שמחה אויערבוים.

קדיש האָט געזאָגט דעם נפֿטר'ס איידים בעריש מייך.

—0—

אַ פּאָליציאַנט פֿאַר'ן געריכט

(!) אין 1. פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט איז געווען פּזשאָדאָווניק פּאַלאַנאָווסקי. צו זיינע פֿונקציעס האָט אויך געהערט דאָס אויסשטעלען קוואַליפֿיקאַציע-שיינען צו בעקומען אויסלענדישע פּעסער. אַנומלט האָט זיך געווענדעט צום פּאָליציאַנט דער הויז-פֿערוואַלטער וואַגאַנאָווסקי, וועלכער האָט געבעטען אַ קוואַליפֿיקאַציע-בעשטעטיגונג פֿאַר אַ געוויסען משה פּיישזמאַן, וועלכער האָט געזאָלט וואוינען אויף קאַלענבאַך-גאַס 22. דער פּאָליציאַנט האָט דאָס נישט פֿעסטגעשטעלט אַמטליך, נאָר גלויבענדיג וואַגאַנאָווסקי'ן אויפֿ'ן וואָרט, האָט ער אַרויסגעגעבען דאָס געבעטענע פּאַפּיר. שפּעטער האָט זיך אָבער אַרויסגעוויזען, אַז נישט אַלץ איז דערביי געווען אין אָרדנונג. דערפֿאַר איז דער פּאָליציאַנט צוגעצויגען געוואָרען צו געריכטליכער פֿעראַנטוואָרטליכקייט. ער איז פֿער'משפּט געוואָרען אויף 3 חדשים תּפֿיסה. אויפֿ'ן יסוד פֿון דער אַמנעסטיע איז איהם די שטראָף געשענקט געוואָרען.

—0—

סדרה פּאַטענטע

ביטעס וועגען איבערקלאַסיפֿיצירען נאָר ביז'ן 15. דעצעמבער

(:) צוליב דעם, וואָס היינטיגען חודש איז דער לעצטער טערמין פֿון אויסקויפֿען האַנדעלס-און אינדוסטריע-פּאַטענטען ביז 1930, איז כּדאי אויפֿמערקזאַם צו מאַכען די סוחרים, אינדוסטריעלער און האַנדווערקער, אַז בלויז ביז'ן 15 ד. ח. איז צייט אָפּצוגעבען ביטעס וועגען איבערקלאַסיפֿיצירען די קאַטעגאָריעס פּאַטענטען אויף קלענערע. די ביטעס מוזען זיין גרינדליך מאָטיווירט, אַז דאָס אויסקויפֿען פֿון אַ גרעסערן פּאַטענט קאָן רואינירען די עקזיסטענץ, אָדער אַז דאָס געשעפֿט איז דאָס לעצטע יאָהר פֿערקלענערט געוואָרען.

—0—

פֿון די פּראָפֿעסיאָנעלע „אָרט"-וואַרשטאַטען

מאָרגען דינסטאָג הויבען זיך אָן די לעקציעס אויף די קאָנצעסיאָנירטע אָוונט-קורסען פֿאַר דאַמען-צושניידעריי ביי „אָרט" אין לאָדז.

אַלע פֿערשריבענע קאַנדידאַטען דאַרפֿען זיך מעלדען אַ זייגער 7 אין אָוונט אין ביוראָ פֿון „אָרט".

איינציגע פֿרייע ערטער זענען נאָך פֿאַראַן.

לעזט און אַבאָנירט
דאָס
„לאָדזער טאַגעבלאַט"

באַהן-קאַטאַסטראָפֿע

מיט'ן שנעל-צוג לאָדז—פּויזען.

(ב) מיט דעם שנעל-צוג וואָס איז נעכטען פֿון פּויזען קיין לאָדז איז נעכטען פֿאָרגעקומען אַן ערנסטע קאַטאַסטראָפֿע, וועלכע האָט צום גליק נישט געבראַכט מיט זיך קיין קרבנות. אויף דער סטאַציע באַר[illegible] איז דער שנעל-צוג צוזאַמענגעשטויסען מיט אַ מאַנעווריערנדען משא-צוג, וועלכען מען האָט אַרויסגעלאָזט אויף דער זעלבער ליניע.

4 וואַגאָנעס פֿון משא-צוג זענען גענצליך צושמעטערט געוואָרען. די ליניע איז דעריבער געווען פֿערלעגט אַ שעהנע פּאָר שעה.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער קאַטאַסטראָפֿע איז אַרעסטירט געוואָרען דער דיזשורער גלאָמבינסקי.

קאָנטראָל-פֿערזאַמלונגען

פֿון די יאָהרגענג 1904, 1889 און 1902.

היינט, מאָנטאַג, ד. 9. דאַרפֿען זיך צושטעלען צו די קאָנטראָל-פֿערזאַמלונגען אין לאָקאַל נאָוואָ-טאַרגאָוואַ 18 די רעזערוויסטען פֿון יאָהר-גאַנג 1889 (קאַטעגאָריעס A, C, D, און C איינס, C צוויי) וועלכע וואוינען אויפֿ'ן שטח פֿון דעם 2, 3, 5, 8, 9 און 11 קאָמיסאַריאַט און זייערע פֿאַמיליען-נעמען הויבען זיך אָן מיט אותיות:

Sz

אין לאָקאַל אויף ניי-ציגעל-גאַס 51 דאַרפֿען זיך צושטעלען די רעזערוויסטען פֿון יאָהר-גאַנג 1902 די וועלכע וואוינען אויפֿ'ן שטח פֿון 6 און 12 קאָמיסאַריאַט און זייערע פֿאַמיליע-נעמען הויבען זיך אָן ביי די [illegible].

A — Ż

איינשליסליך.

מאָרגען, דאַרפֿען זיך צושטעלען צו די קאָנטראָל-פֿערזאַמלונגען אין לאָקאַל נאָוואָ-טאַרגאָוואַ 18 די רעזערוויסטען פֿון יאָהר-גאַנג 1889 (קאַטעגאָריעס A, C, D, און C איינס, C צוויי) וועלכע וואוינען אויפֿ'ן שטח פֿון דעם 2, 3, 5, 8, 9 און 11 קאָמיסאַריאַט און זייערע פֿאַמיליע-נעמען הויבען זיך אָן מיט די אותיות.

T U Ż

אין לאָקאַל אויף נייע-ציגעל גאַס 51 דאַרפֿען זיך צושטעלען די רעזערוויסטען פֿון יאָהרגאַנג 1902 פֿון 13 קאָמיסאַריאַט וואָס זייערע פֿאַמיליע-נעמען הויבען זיך אָן מיט די אותיות.

A — Ż

איינשליסליך.

„מלבוש ערומים" בעקלייט 300 אָרימע יודישע קינדער.

דער פֿעראיין „מלבוש ערומים", וואָס זיין אויפֿגאַבע איז צו בעקליידען אָרימע קינדער, וועט צוו. אַנד. בעקליידען 300 קינדער, יונגלעך און מיידלעך אין עלטער פֿון 6 ביז 14 יאָהר. די בעקליידונג קומט פֿאָר אין אייגענעם לאָקאַל (נאַרוטאָוויטש 43) דעם 29 דעצעמבער.

די פֿערוואַלטונג האָפֿט צו בעקומען פֿון די היגע סוחרים סחורה-שפּענדן צו דער בעקליידונג.

—0—

קופּאָן № 85
אויף אומזיסטע יורידישע עצות.
דער בעזיצער פֿונ'ם דאָזיגען קופּאָן קאָן בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאָנסול פֿון אונזער רעדאַקציע.
גילטיג היינט מאָנטאַג, דעם 9 דעצעמבער פֿון 8—9 אָוו.

א סענסאַציאָנעל בוך

אַ פּויפּסט אַ מערדער און אַן'אויסגעלאַסענער

נייע איינצעלהייטען וועגען דער טרויעריג-בעריהמטער באָרדזשיאַ-פֿאַמיליע.

אין יענע צייטען, אין די צייטען, וואָס זענען בעקאַנט אין דער געשיכטע, פֿון דער רענעסאַנס, די אויפֿלעבונג פֿון קונסט, פֿון מענשליכע פֿאָרשונגען, מענשליכע שטאַרקייטען און אויך מענשליכע שוואַכקייטען, זענען די גלחים, די פּריסטער, געווען מעהרסטענס אַריסטאָקראַטען, פֿול מיט פּאָליטישע אַמביציעס. דער פּויפּסט איז געווען נישט נאָר דער רעליגיעזער ראש, נאָר אויך אַ פּאָליטישער הערשער. צו זיין אַ פּויפּסט האָט געהייסען האָבען מאַכט, צו זיין רייך, צו געהן אין לוקסוס. מען האָט זיך געצויגען צו „פּעטער'ס שטוהל" (פּויפּסטליכער טראָן), פּונקט ווי מען האָט זיך געצויגען צו קעניגטום און פֿירשטענטום. דער פּאַפּסטום פֿון אַלע קריסטען איז דערפֿאַר מעהרסטענס געווען עפּעס אַן'אַריסטאָקראַט, וואָס האָט געשטרעבט צו פֿעראייניגען אין איין האַנד אַ די וועלטליכע, אַ די גייסטיגע, דאָס הייסט רעליגיעזע מאַכט — עס זאָל שטראָמען געלד און איינפֿלוס פֿון ביידע זייטען. זענען אויפֿ'ן פּויפּסטליכען טראָן אויך געזעסען אינטריגאַנטען, פּאָליטיקער, וואָס האָבען נישט אויפֿגעהערט צו זוכען מיטלען, ווי אַזוי זיך גרויס צו מאַכען; וואָס האָבען זיך אָפּט נישט אָפּגעשטעלט פֿאַר קיין שום געמיינהייט, פֿאַר קיין שום פֿערברעכען, אַבי צו דערגרייכען זייערע צילען, וואָס האָבען מיט רעליגיע און מיט גאָט נישט געהאַט קיין שייכות.

זיי זענען געווען נישט קיין רעליגיעזע פֿיהרער, נאָר שטאַטס-לייט, אָפּט מיליטערישע קאָמאַנדירען, פּשוט'ע קריגערישע מאָנאַרכען.

פֿון אַלע פֿערברעכערישע פּויפּסטען פֿון יענע צייטען איז אַלעקסאַנדער דער זעקסטער געווען דער געוויסענלאָזעסטער, דער פֿערברעכערישסטער גאַנצע לעגענדעס וועגען זיינע שוידערליכע טאַטען זענען אָנגעזאַמעלט, און באמת איז זיין לעבען אַ מוסטער פֿון פֿערדאָרבענקייט, וואָס שטעלט אַרויס אין אַ מאָדנעם ליכט דעם קאַטוילוציזם פֿון יענער געשיכטע-פּעריאָדע.

אַלעקסאַנדער דער זעקסטער איז געווען דער אָפֿיציעלער נאָמען פֿון אַט דעם תּכשיט. זיין אמת'ער נאָמען איז געווען ראָדריגאָ באָרדזשיאַ, און לויט זיין שטאַם איז ער געווען אַ שפּאַנישער נאָבעלמאַן. ער איז געווען זעהר אַ שעהנער מאַן. פֿרויען האָבען איהם שטאַרק ליב געהאַט און ער האָט פֿערמאָגט געליבטע אין די הונדערטער. זיין אויסגעלאַסענקייט האָט זיך אָנגעהויבען גאַנץ פֿרוה, אָבער דאָס האָט איהם נישט געשטערט צו זיין געבילדעט און צו שטודירען פֿאַר אַ קאַריערע פֿון אַ גייסטליכען. ווען ער איז אַלט געוואָרען עטליכע און צוואַנציג יאָהר, קומט ער קיין רוים און די רוימישע בעפֿעלקערונג ווערט פֿון איהם געוואָהר, ווען מען לאַפּט איהם נאָכדעם, ווי ער האָט פֿערגוואַלטיגט אַ פֿערצעהן-יעהריג מיידעל. ראָדריגאָ באָרדזשיאַ דערשרעקט זיך אָבער נישט. זיין פֿעטער איז דעמאָלט פּויפּסט או ראָדריגאָ ווייסט, וואָס דאָס הייסט. קאַליקסטוס דער דריטער (אַזוי האָט דער פֿעטער געהייסען) איז אויך געווען אַ באָרדזשיאַ און, ווי עס ווייזט אויס, איז ער געלעגען אין דעם בלוט פֿון די באָרדזשיאַס צו זיין איינס ס'אַנדערע געטריי. דער יונגער ראָדריגאָ ערשיינט פֿאַר זיין אָנקעל, וואָס האָט שוין געהערט פֿון זיין פּלימעניק'ס טייערע מעשים, און פֿאָדערט ביים אַלטען קאַליקסטוס, ער זאָל איהם, ראָדריגאָ'ן, מאַכען פֿאַר אַ קאַרדינאַל. ראָדריגאָ איז נישט נאָר געווען שעהן, נאָר אויך קלוג, כיטרע און חוצפּה'דיג. איהם געלינגט איבערצורעדען דעם אַלטען. ראָדריגאָ באָרדזשיאַ ווערט אַ קאַרדינאַל, אַ פּרינץ פֿון דער קירך, און ווי אַזעלכער האָט ער אַ צוטריט אומעטום און צו איהם איז שוין שווער צו דערגרייכען.

זיין אויסגעלאַסענקייט הויבט זיך ערשט איצט אָן. ער פּראַוועט נאַכטען-דינסט און קאַטעדראַלען, אָבער בעת מעשה קוקט ער, צי עס זענען דאָ אין דער קירך שעהנע פֿרויען. דערזעהט ער איינע, רופֿט ער זי גלייך צו זיך. אַמאָל זעהט ער מעהר ווי איינע, בעשעפֿטיגט ער זיך מיט זיי אַלעמען צו טרעפֿען. אויף די פֿרויען האָט ער אַ שטאַרקען איינפֿלוס, דאָס וואָס ער איז אַ קאַרדינאַל, איז נאָך אַ גרויסע מעלה. ער וועט קאָנען זיין אַ בעשיצער אין נויט.

איינמאָל זעהט ער ביי אַ סקולפּטאָר די סטאַטוע פֿון ווענוס. די סטאַטוע געפֿעלט איהם אַזוי שטאַרק, אַז ער פֿאַרלאַנגט דער קינסטלער זאָל איהם ווייזען דעם אָריגינאַל. דאָס איז וואַנאַזאַ דעי קאַטאַנעאַ, אַ גרויסע שעהנהייט, וואָס האָט שוין געהאַט עטליכע מענער. דער קאַרדינאַל פֿערליבט זיך גלייך אין איהר, מאַכט זי פֿאַר זיין מעטרעסע, און האָט מיט איהר פֿיר קינדער — דריי זיהן און איין טאָכטער.

דערביי שעהמט ער זיך נישט — קאַרדינאַל ראָדריגאָ באָרדזשיאַ. ער פֿיהרט זיינע ליבעס אָפֿען. וואָס מיר קירך? ווען מיר צעליבאַט (נזירה'שאַפֿט, פּרישות)? זיין מעטרעסע און זיינע ממזרים לעבען אָפֿען אין זיין פּאַלאַץ — ער שטאָלצירט מיט זיי. אַ פּנים, אַז אין יענע צייטען איז דאָס געווען אַזאַ געוועהנליכע זאַך אין דער קאַטוילישער קירך, אַז קיינער האָט זיך דערויף נישט אומגעקוקט.

צו זיין סתם אַ קאַרדינאַל איז ראָדריגאָ באָרדזשיאַ'ן נישט געווען גענוג. ער האָט געוואָלט שטייגען העכער. ער איז געוואָרען קאַנצלער פֿון דער „קוריאַ" — דעם פּויפּסט'ס הויף. אָבער ער האָט געצילט נאָך העכער. ער האָט געדינט אונטער פֿינף פּויפּסטען — פֿאַרוואָס זאָל ער אַליין נישט ווערען דער „הייליגער פֿאָטער"?

און ער איז טאַקע געוואָרען. עס איז געווען אַ קלייניגקייט. מען האָט נאָר געדאַרפֿט האָבען אַ סך געלד, אונטערצוקויפֿען די קאַרדינאַלען, זיי זאָלען שטימען פֿאַר איהם. און ער האָט געהאַט גענוג געלד, ער האָט גענוג אָנגערויבט אַלס קאַרדינאַל.

אין יאָהר 1492, אין דעם זעלבען יאָהר ווען קאָלומבוס האָט ענטדעקט אַמעריקע און די יודען זענען אַרויסגעטריבען געוואָרען פֿון שפּאַניען, איז ראָדריגאָ באָרדזשיאַ אַרויף אויפֿ'ן פּויפּסטליכען טראָן און אָנגענומען דעם נאָמען אַלעקסאַנדער דער זעקסטער.

האָט ער אַלס פּויפּסט אויפֿגעגעבען זיין אויסגעלאַסען לעבען? עס הויבט זיך נישט אָן. ער איז שוין אַלט געווען 61 יאָהר. אָבער זיינע תּאוות האָבען איהם נאָך אַליין געברענט. צווישען זיינע געליבטע איז געווען איינע פֿון די שענסטע פּרינצעסינס פֿון זיין צייט — דזשוליאַ פֿאַרנעסע, וואָס איז געווען בעקאַנט אַלס דזשוליאַ בעלאַ (די שעהנע).

חוץ דעם האָט ער געהאַט אַ פֿרייען צוטריט צו אַלע ווייבליכע מאָנאַסטירען און ווי האָט אַ יונגע, שעהנע נאָנע געקאָנט אָפּזאָגען דעם „הייליגען פֿאָטער"?

שוין אַלס פּויפּסט, האָט אַלעקסאַנדער באָרדזשיאַ אָפֿען געהאַלטען ביי זיך זיינע קינדער און נאָר געטראַכט וועגען איין זאַך: ווי אַזוי אַט די קינדער צו בעזאָרגען מיט רייכטומער און מיט מאַכט און אַזוי אַרום אויך זיין ממשלה צו בעפֿעסטיגען. ער איז אַריין אין פֿערשידענע אַליאַנצען מיט אַלערליי קעניגען און פֿירשטען, אָפֿטמאָל אַוועק, פֿערנומען זיך מיט עפּעס אַ דיפּלאָמאַטישער מיסיע, אָדער אויף אַ מיליטערישער עקספּעדיציע. איינמאָל האָט ער זיין הויף איבערגעלאָזט אין די הענד פֿון זיין טאָכטער לוקרעציאַ. אַ מאָדנע בילד — דער וואַטיקאַן, דאָס הייליגע אָרט פֿון דער הייליגער קירך, אין די הענד פֿון אַ יונג, שעהן מיידעל, די אומגעזעצליכע טאָכטער פֿון פּויפּסט.

אַלעקסאַנדער האָט נאָך אינטריגירט און איהם האָבען דערביי געהאָלפֿען זיינע קינדער — דזשיאָוואַני, טשעזאַרע, לוקרעציאַ. ווען אין פֿלאָרענץ איז געווען איהם אויפֿגעשטאַנען דער מאָנאַך דזשיראָלאַמאָ סאַוואָנאַראָלאַ, האָט אַלעקסאַנדער מיט טשעזאַרע'ן — וועמען ער האָט צו 18 יאָהר געמאַכט פֿאַר אַ קאַרדינאַל — אַזוי לאַנג געדרעהט און אויסגעדרעהט, ביז די פֿלאָרענטינער האָבען דעם מאָנאַך פֿערברענט אויפֿ'ן שייטער-הויפֿען, ווי אַן'אַפּיקורס.

(ענדע קומט)

א. גלאַנץ

אין ענגע, שמוציגע און פינסטערע לאָקאַלען געפינען זיך די „פּאָווששעכנע" שולען פאַר יוד. קינדער

יודישע לעהרער און יודישע שול-לייטערס ווערען איינציגוויין אַרויסגעשטופּט און אויף זייער אָרט ווערען אנגאַזשירט קריסטען

אויף א פּרעסע-קאָנפערענץ, וואָס איז פאַרגעקומען שבת אָוועגד אין יודישען לעהרער-פאַראיין (פּאָלודניאָווא 3) האָט זיך פאַר אונז פאַרגעשטעלט א טרויעריג בילד פון יודישען שול-וועזען און פון יודישען לעהרער אין לאָדז. מיט'ן נאָמען „דאָס יודישע שול-וועזען" מיינען מיר דאָ נישט די יודיש-סטישע אָדער העברעאישע שולען, נאָר טאַקע די פּרי-ווילעגירטע „פּאָווששעכנע" שול, די פּוילישע צוואַנגס-שול פאַר יודישע קינדער.

דער פּרעזעס פון דער צענטראַלער פאָלקס-לעהרער אָרגאַניזאַציע אין וואַר-שאַ, ה' קראַנענבערג האָט קודם כל אָנגעוויזען אויף די געוואַלדיגע שיקאַנעס, וואָס די יודישע פּאָווששעכנע שול האָט אויסצושטעהן פון די שטאָט-פערוואַלטונג און פון דער שול-מאַכט. ה' קראַנענ-בערג האָט זיך קודם כל אָפּגעשטעלט אויף די בעציהונגען אין לאָדז.

דאָ געהט צו אַן'אונטערגעסוועג בוי-מעטיגקייט פון שול-בנינים. אין משך פון די לעצטע 10 יאָהר זענען דורך דער שטאָט אויסגעבויט געוואָרען 8 גרויסע שול-בנינים מיט אַלע נייעסטע איינריכ-טונגען, צוגעפּאַסט צו די פאָדערונגען פון דער שול-היגיענע און דער מאָדערנ-סטער פּעדאַגאָגיק. אין יעדען בנין געפינען זיך 4 שולען, וועלכע האָבען צוזאַ-מען 36 קלאַסען. אָבער קיין איינער פון די דאָזיגע שול-בנינים איז נישט אָפּגע-געבען געוואָרען פאַר יודישע קינדער. די יודישע שול-קינדער האַלט מען ווייטער אין די אַלטע שול-לאָקאַלען, וועלכע זע-נען בכלל נישט פּאַסיג פאַר קיין שו-לען. די דאָזיגע לאָקאַלען האָט מען גענו-מען בשעת הרחק, ווען דאָס שול-וועזען אין לאָדז איז נאָך געשטאַנען אין די ווינ-קעלעך, און יענער צייט, איז יעדער פּרי-עקעדיגער קאַסטען מיט א דאַך אין דער הויף געוועזן גוט פאַר א שול. אין די דאָ-זיגע לאָקאַלען איז נישטאָ קיין דעקאָ-ראַציאָנס-זאַלען און די קינדער מוזען בעת די הפסקות אַרומפּויזען איבער די ענגע, פינסטערע קאָרידאָרען.

און איבער די פערשאָוועטע טרעפּ, וואו עס קעהרט אָפּט די גרינגע גאַל, אויסשמעקענדיג דאָס געפּרעגעלטע ריי-שעל'ן פון דער פּריוואַטער שכנישער שטוב און אנדערע פערשידענע ריחות. נאָך ערגער איז די יודישע קינדער, וואָס לערנען זיך אין די נאָכמיטאָג-שולען. אין לאָקאַל איז פינסטערלעך, און מען לערנט אָפּט ביי פערצייטישע „בליצערס", ווייל זעלטען איז אין די דאָזיגע שול-לאָקאַ-לען פאַראַן עלעקטרישע ליכט. דאָ ווייזט אויס, ווייסט מען נאָך בכלל נישט פון קיין עדיסאָן, פון קיין עלעקטרישער גלי-לאָמפּ און פון די אַלע גוטע און וואוי-לע זאַכען, וואָס די טעכניק האָט אונז בעשאַפען. פאַר'ן יודישען קינד איז עס אויבריג, א לוקסוס און ס'שאַדט נישט. אז עס וועט זיך קאַליע מאַכען די אויגען. און די אַלע נייע העלע און ליכטיגע שול-לאָקאַלען זענען אָפּגעגעבען געוואָרן פאַר קריסטליכע קינדער, מיט איין שול-בנין איז אפילו אַנהויב געמאַכט געוואָרען אַנ'אויסנאַהם, דאָס איז דער

שול בנין אויף ציגעל-גאַס 56.

דאָ האָט מען תחילת אײַנגעאָרדענט 6 קלאַסען פאַר יודישע קינדער, אויך גוט. אָבער מיט יעדען יאָהר ווערען דאָ די יו-דישע קינדער רעדוצירט און איצט האַלט עס שוין נאָר ביי 2 יודישע קלאַסען...

דאָס רוב שול-לאָקאַלען פאַר יודישע קינדער געפינען זיך

אין קריסטליכע געגענדען.

דאָס יודישע קינד, וואָס וואוינט למשל אויף פּאַמאַרסקאַ, מוז זיך אין די קאַלטע ווינטער-טעג שלעפּען אין שול אַריין אַזש וויים אַרויף קאָנסטאַנטינער, אָדער הע טווים אַראָפּ קיין באַלוט, די רפואה. די יודישע קינדער שלעפּען זיך צייט, און זיי זענען אויסגעשטעלט אויף פערשידענע לאַבוסעוואַטע שטיק פון די קריסטליכע קינדער.

איינע פון די דאָזיגע שולען געפינט זיך אויפ'ן פּאַביאַניצער שאַסע, דאָ זעהט מען כמעט נישט קיין יוד אויף א רפואה. די יודישע קינדער שלעפּען זיך דאָ אַהער פון די גאַסען, וואָס ליגען אַרום נייער'ס מאַרק. דער דאָזיגער שול-לאָקאַל איז מורא'דיג שמוציג, מען לערנט ביי נאַפט-לעמפּלעך, און דערצו בעקומען נאָך די קינדער

געשלאָגען מכות רצח.

פון די דאָרטיגע קליינע אײַנוואוינערלעך וועלכע בעוואַרפען זיי מיט שטיינער אויף דער גאַס. די לעהרער פון דער דאָזיגער שול האָבען זיך דערויף אַמאָל בעקלאָגט פאַר'ן שול-אינספּעקטאָר, האָט ער זיי אַנ'עצה געגעבען אַליין אָפּצופיהרען די קינדער...

דאָס זעלבע איז אויך מיט די יודישע קינדער פון דער שול אויף לאַגעווניצקאַ גאַס (וועגען די דאָרטיגע ענויים פון די יודישע קינדער האָבען מיר שוין גע-שריבען — די רעד.) און פון פיל אַנדע-רע שולען פאַר יודישע קינדער, וועלכע געפינען זיך אין די קריסטליכע געגענדען.

אָבער דאָס איז נאָך נישט אַלץ. די יו-דישע לעהרערשאַפט און די „פּאָווששעכ-נע" שולען ווערט איינציגווייז בעזייטיגט, און אויף זייער אָרט ווערען אַנגאַזשירט קריסטען. אַלס לייטער פון די יודישע שולען, ווערען מעהר קיין יודען שוין בכלל נישט נאָמינירט. אויף 16 פרייע פּאָסטענס אַלס לייטערס אין די פּאָווש-שעכנע שולען האָט מען קוים מיט צרות

אנגאַזשירט כ״ה 1 א יוד.

ווען דער לעהרער-פאַראיין נעמט אונ-טער אַנ'אינטערווענץ ביי דער שול-מאַכט אין אַט דער פראַגע, ענטפערט מען, אז עס איז נישטאָ (?!) קיין יודען מיט די געהעריגע קוואַליפיקאַציעס אַלס ליי-טערס. אָבער ווען דער פאַראיין ברענגט א רשימה פון לעהרער מיט העכערער בילדונג, וועלכע זענען געאייגנט, ראוי צו פערנעמען דעם דאָזיגען אַמט — פּטר'ט מען זיי אָפּ מיט אַנדערע תירוצים. דאָס זעלבע איז אויך מיט די לעהרער, א יו-דישען לעהרער איז זעהר שווער היינט צו בעקומען א פּאָסטען. אויב מען אַנ-גאַזשירט שוין יאָ א יוד, ווערט ער נישט סטאַבּיליזירט און יעדעס יאָהר קאָן מען אים געבען דעמיסיע, וואָס ברענגט נאַ-טירליך אַריין

א כאַאָס אין דער שול.

שוין נישט רעדענדיג דערפון, וואָס דער קריסטליכער לעהרער פערשטעהט נישט דאָס יודישע קינד און זיין בעם-מען ווילען, קאָן ער אים נישט געבען אזא ערציהונג, ווי עס וואָלט אים גע-געבען א יודישער לעהרער, ברענגט דאָס אַריין א צודרעהעניש אין שעה-פּלאַן. דער קריסטליכער לעהרער קומט נישט זונטאָג צו דער אַרבייט. די קינדער לער-נען נאָר דאָך 5 טעג א וואָך, אָבער אַזוי ווי דעם קורס מוז מען דורכמאַכען, מוז דאָס יודישע קינד אין אַזעלכע קלאַסען לערנען מעהר שעה'ן אין טאָג. דאָס ווירקט, פערשטעהט זיך, זעהר שלעכט אויפ'ן קינד.

די שול-מאַכט וויל אָבער דערפון נים ווייסען און ברענגט וואָס אַמאָל אַריין מעהר

פאַר'ן יודישען אינטעליגענט ווערט אַזוי אַרום אָפּגעשניטען איינער פון זיינע ביז-איצטיגע פּרנסה-צווייגען, און צו דער גרויסער מאַסע פון אינטעליגענטען לומפּען-פּראָלעטאַריאַט ביי יודען, קומען צוליב דעם צו נייע מחנות.

* * *

צום סוף נאָך א פּאָר ווערטער:

די לאָדזער „רעפּובּליקאַ" און „גלאָ-סען", וועלכע יאָגען זיך מיט אזא אימ-פּעט אויפ'ן יודישען לעזער און וואָס א סך יודישע לעהרער פון די זעלביגע „פּאָווששעכנע" שולען זענען צו זיי אַזוי צוגעקלעבט — האָבען אַפילו נישט גע-פונען פאַר נויטיג צו שיקען זייערע פאַר-טרעטער צו דער דאָזיגער פּרעסע-קאָנ-פערענץ אין לעהרער-פאַראיין. דאָס בע-ווייזט אַנ'איבעריג מאָל, ווי ווייט די דאָזי-גע בלעטער פעראינטערעסירען זיך מיט'ן גורל פון זייערע יודישע לעזערס. אין דער קאָנפערענץ האָבען זיך נאָר בעטיילגט פאַרשטעהער פון דער יודישער פּרעסע און פון איין דייטשער צייטונג — „פרייע פּרעסע".

—0—

פון דער קאָנצערט-עסטראַדע

**ערשטער סימפאָנישער קאָנצערט
דיריגענט: איגנאַץ נוימאַרק**

אַז די ווידערבעלעבונג פון אונזער פילהאַרמאָנישען אָרקעסטער, איז גע-ווען א „דבר בעתו", האָבען שוין בע-וויזען די ערשטע צוויי „מאַטינעס" (פאָראַנקעס) וועלכע זענען מאַסענהאַפט בעזוכט געוואָרען פון די ברייטע שיכ-טען, בעזונדערס בולט האָט זיך דאָס גרויסע בעדערפעניש און אונזער אָר-קעסטער אַרויסגעוויזען אויף דעם ערש-טען גרויסען „סימפאָנישען אָוונד", וואָס האָט געטראָגען מיט א כאַראַקטער פון א געזעלשאַפטליכען געשעהעניש.

אין א בעדייטענדער מאָס האָט דערצו בייגעטראָגען די סימפּאַטישע פּערזאָן פון דיריגענט, איגנאַץ נוימאַרק, וואָס האָט פאַר אונז א גוטען רוף נאָך פון זיינע פריהערע גאַסטראָלען.

די „עראָאיקאַ". — דאָס מאָנומענ-טאַלע ווערק, וואָס איז ביי אונז שוין אָפטמאָלס אויפגעפיהרט געוואָרען אונ-טער פערשידענע דיריגענטען, איז אונ-טער דער לייטונג פון איגנאַץ נוימאַרק געווען א הויכער גענוס.

אַלס סאָליסט האָבען מיר קענען גע-לערנט א בולגאַרישען ווירטואָז באַטאַ-קאָווזיש, וועלכער האָט זיך פּראָדוצירט מיט דעם קלאַסישען וויאָלין-קאָנצערט פון בראַהמס. דאָס דאָזיגע שווערע, אָבער העכסט אינטערעסאַנטע ווערק האָט דער סאָליסט אויסגעפיהרט מיט א איבערלעגענער טעכנישער פערטיגקייט, מיט שעהנע פינגראַציעס און די קאַדענ-צען, אַרער אין אַלגעמיינעם קוהל.

אויך ביי דער אוווערטורע צו „אָבע-ראָן" האָט זיך געלאָזט בעמערקען דאָס בעהעלען פון דער אמת'ער וואַרימקייט אין בראַוור, וועלכע דאָס דאָזיגע ווי-צענדע פאַרשפּיל פערלאַנגט.

סאָליסט און דיריגענט זענען געוואָ-רען וואַרם בעגריסט פון דעם גרויסען עולם.

אַקאַרר.

קליינער פעליעטאָן

סוגעסטיע

די ווירטשאַפטליכע לאַגע אין לאַנד האָט זיך פערבעסערט. דאָס בעקלאָגען זיך אויף דער קריטישער לאַגע איז נישט מעהר, ווי סוגעסטיע.

נישט מיר זאָגען אַזוי — אַזוי האָט געזאָגט דער מיניסטער, און ווער דאַרף מען גלויבען, אַז נישט דעם מיניסטער !...

סוגעסטיע, ד. ה. אַנ'איינרעדעניש, נישט מעהר, ווי אַנ'איינרעדעניש. דעם געוואַלד, דאָס געוויין פון די דערדריקטע סוחרים, איז נישט מעהר, ווי אַנ'איינ-גערעדטע קרענק.

אָך און וועה דעם, וואָס ליידט אויף סוגעסטיע. דער ליידענדער אויף סוגעסטיע האָט אין זיך אַלערליי חולאת'ן. ער ליידט אויף די לונגען. אויפ'ן האַרץ, נירען, גאַל-שטיינער, און איז געזונד, ווי א קאָזאַק. א ליידענדער אויף סו-געסטיע רעדט זיך איין א קינד אין בויך, און ער איז זיכער, אַז ער איז טאַקע שוואַנגער...

איצט, ליבער סוחר, זענען מיר דער-גאַנגען א סוד: איהר שרייט אומזיסט. אייערע געוואַלדען זענען קיין שישקע פּולווער נישט ווערט, איהר רעדט אייך איין א קרענק. אייך איז וואויל, ווי די וועלט. די פּראָטעסטען זענען קיין פּראָטעסטען נישט, די אָפּפאַדלאָטשען מאַכט איהר זיך פון וואוילטאָג... איהר געהט זיצען אין חד גדיא אַריין אויף דער מילשאַ נאָר לשם „אָדפּאָטשינעק". איהר שפּרינגט פון די פּירטע שטאָקען צוליב ספּאָרט... איהר טריקענט איין נאָר צוליב דער אָפּצעהרונגס-מאָדע, די געשעפטען ליקווידירט איהר נאָר צוליב פּוילקייט...

אייך איז גאָרנישט שלעכט. איהר זענט געזונד, ווי א קאָזאַק. איהר רעדט אייך איין א קינד אין בויך. וואָס מיר קריזיס, וואָס מיר פּליטה ? — איהר ליידט נעבעך אויף סוגעסטיע...

אַלזאָ, ווען מען גלויבט מען: דעם קראַנקען סוחר, צו דעם געזונדען מי-ניסטער ?..

אַב-נעק.

לעזט און אַבאָנירט
— דאָס —
„לאָדזער טאַגעבלאַט"

שווערע בעשולדיגונג געגען קהלה-פּרנסים

ספּעציעלע-קהלה-קאָמיסיע וועט אויספאָרשן צי געוויסע פּרנסים נעמען כאַבאַר

די נעכטיגע זיצונג פון דער קהלה-פער-וואַלטונג האָט זיך אָנגעהויבען מיט'ן בע-ערען דורך אויפשטעהן פון די ערשטער דעם אָנדענק פון פאַרשטאָרבענעם דאָ-זאָר מענדעל זעדענפעלד.

אויף' פאָרשלאַג פון פּרעזעס מינצ-בערג און זיינע חברים, איז בעשלאָסען געוואָרען צו שטעלען אויפ'ן סדר-היום די פראַגע וועגען דורכפיהרען א קויהלען-הילפס-אַקציע דורך דער קהלה.

א קורצע דיסקוסיע רופט אַרויס פּרנס זעלמאַנאָוויטש'עס פאָרשלאַג וועגען שטע-לען אויף דער טאָג-אָרדנונג די פראַגע וועגען דער אַרבייט פון דער קאָמיסיע פאַר סאָציאַלער הילף. די מעהרהייט וואַרפט אָפּ דעם פאָרשלאַג.

דערויף פרעגט אַ פּרנס רוס, אויף וואָסער גרונד דער פאָרזיצער האָט פער-אָרדענט נישט אויסצוצאָהלען דעם גישט עטאַטמאַסיגע מורה-הוראה אבא נטע קופּ-פער זיין שכירות פאַר'ן חודש דעצעמבער

אונ'ם נאָמען פון פּרעזידיום ענטפערט ה' בערנער. ער זאָגט, אַז דער דיין קופּ-פער האָט אַרויסגעגעבען א געוויסען נאָלדשטיין

אַ היתר מאה רבנים.

און אויף דעם סמך האָט דער זעלבער גאָלדשטיין חתונה געהאַט אין פּאַביאַניץ. ווען דעם דאָזיגען היתר האָט זיך גע-ווענדעט צו דער קהלה-פערוואַלטונג זיין ערשטע פרוי, וועלכע האָט דערקלערט, אַז איהר מאַן, נישט האָבענדיג זי גע'גט, האָט חתונה געהאַט מיט א צווייטע פרוי, בנוגע צו דער היתר, זאָגט זיך בכלל שמעו מיט א פלומר'שטעו היתר פון דיין קופּפער. צוליב דעם האָט דער ראַבינאַט אויפגעפאָדערט דעם מורה הוראה פאַרצושטעלען דעם היתר, אָבער ה' קופּפער האָט אָפּגעזאָגט די פאָדערונג פון ראַבינאַט.

אין דער פראַגע עפענט זיך א דיסקו-סיע.

פּרנס רוס ווייזט אָן, אַז דאָס פּרעזיד-יום האָט אָהן דער הסכמה פון דער קהלה-פערוואַלטונג זיך ערלויבט צוצונע-מען ביי א דיין עס געהאַלט, בעת דער-זעלבער מורה-הוראה האָט אָנגעמעלדט גע-מאַלדען אין די צייטונגען, אַז מ'קאָן ביי איהם זעהן דעם היתר מאה רבנים. ער פאָדערט דערויבער אויף צוריקצוציהען די פערפאָרדנונג און ר' אבא נטע'ן אויסצו-צאָהלען זיין געהאַלט.

פּרעזעס מינצבערג טיילט מיט, אז דער פּרעזעס פון קהלה-ראַט, סעגאַמאָר בורזינער האָט זיך נעלבטען געווענדעט צום קהלה-פּרעזידיום מכח דער אַנגעלעגענ-הייט. א דאַנק דער דאָזיגער אינטער-ווענץ איז בעשלאָסען געוואָרען ר' אבא נטע קופּפער'ן אויסצוצאָהלען דעם גע-האַלט פאַר דעצעמבער מיט דער בעדינ-גונג, אַז ביז'ן 1. יאַנואַר 1930 מוז ער פאַרשטעלען דעם געפאָדערטען היתר אין נגנעגפאַל וועט להבא קיין פּענסיע נישט בעקומען.

דער דאָזיגער בעשלוס איז אַקצעפּ-טירט געוואָרען.

פּרנס רוס קעהרט זיך נאָר אום צו דער פראַגע.

וועגען „טרינק-געלד".

וואָס עס האָט געגומען א געוויסער אַנ-געשטעלטער פון דער בית-החיים-אַפּטיי-לונג. ה' רוס גיט-צו דערביי אַז אין שטאָט געהען אַרום קלאַנגען, אַז אין דעם סיסטעם פון נעמען כאַבאַר אין דער בית-עולם אָפּטיילונג זענען אויך

פּערמישט דאָזאָרעס.

פּרנס אָרוו. ווייצמאַן ווערט זעהר אויפ-גערעגט פון דער דאָזיגער ערקלערונג, און ער ווענדעט זיך צו פּרנס רוס מיט דער פאָדערונג אויפצוגעבען די נעמען פון די דאָזאָרעס, וועלכע זאָלען זיין (לויט די קלאַנגען, וועגען וועלכע עס רעדט זיך) דערין פערמישט. ער וויל אויך ווייסען, וואָס פאַר א פערזאָנען, עס האָבען איבערגעגעבען די דאָזיגע קלאַנ-גען. אויב ה' רוס וועט דאָס נישט אָנ-בעגעבען, דראָהט אָרוו. ווייצמאַן שאַרף צו רעאַגירען און דעם ענין איבערגע-בען דער פּראָקוראַטור.

און שייכות מיט דעם אינצידענט בלייבט צו וועהלען א קאָמיסיע, און ווייל לער עס זאָלען זיין פערטרעטען פאַר-שטעהער פון אַלע פראַקציעס. די קאָ-מיסיע דאַרף אין משך פון 14 טעג נוי-מען ביי פּרנס רוס אַלע מעגליכע מאַ-טעריאַלען, וואָס האָבען געמיינזאַמעס מיט זיינע בעשולדיגונגען נעגען די דאָ-זאָרעס.

צוליב דער לויה פון דאָזאָר זיגרענ-פעלד, ווערט די זיצונג איבערגעריסען.

6 אָוועגד קומט פאַר דער המשך ביי דער

אפּוועזענהייט פון דער אָפּאָזיציע.

עס ווערט אָפּגעגעבען דער קאַסע-בעריכט פאַר'ן נאָוועמבער. די הוצאות און די הכנסות פאַר דעם חודש רעכענען זיך מיט דער צופּער פון 238,272 זל. מיט 59 גר.

פּרעזעס מינצבערג איז דערויף מודיע, אַז דער

בודזשעט פאַר 1929

איז שוין בעשטעטיגט און געפינט זיך שוין אין רשות פון דער שטאָט-סטאַ-ראָסטווע.

פון בעריכט פון דער ראַבינאַט-קאָמי-סיע, וואָס עס גיט אָפּ פּרנס וואָידיס-לאַווסקי איז צו זעהן, אַז אונ'ם בוד-זשעט פאַר 1929 זענען בעשטעטיגט גע-וואָרען פּאָזיציעס פאַר 4 נישט-עטאַטמאַ-סיגע מורי-הוראה'ס צו 600 זל. א חודש. אַ ייגזעהענדיג, אַז איז דער נגעגעד פון וועלכע ערפילט די פונקציעס פון א מורה הוראה הרב ר' אהרן באָרענשטיין, האָט די ראַבינאַט-קאָמיסיע בעשלאָסען צו-טיילען די בעשטימטע פּאָזיציע אויף 5 גלייכע חלקים אַזוי, אַז פון דער סימע זאָלען געניסען נישט 4 נאָר 5 דיינים, צו 500 זל. א חודש יעדער. דער דאָזי-גער פאָרשלאַג ווערט אָנגענומען. אַזוי אַרום וועלען פון 1. דעצעמבער ד. י. אָן בעקומען געהאַלט די נישט-עטאַטמאַסיגע מורי-הוראות, ר' הערצל האַרצשטאַרק, ר' זעלינג האַרצשטאַרק, ר' שמואל קנאָפּ, ר' אברהם סילמאַן און ר' אהרן באָרענ-שטיין.

מכח דער דין-תורה איבער דער

מקוה אויף זאַכאָדניאַ 58.

איז נאָך נישטאָ קיין רעזולטאַט פון ראַ-בינאַט, ווייל פּרנס פּלוואַצקי, וועלכער איז געווען דעלעגירט מצד דער קהלה צו דער דין-תורה מיט'ן פּאַכטער זולבער-שטיין, האָט זיך אָפּגעזאָגט פון דער שליחות. די פראַגע איז אָפּגעלעגט גע-וואָרען ביז די קומענדיגע וואָך. אויך דער דרינגענדער פאָרשלאַג וועגען אונ-טערנעמען די קויהלען-אַקציע וועט בע-טראַכט ווערן אויף דער נאָהענטער קהלה זיצונג.

—0—

אפּשפּאָרונגס-מעגליכקייטען פאַר דער יודישער יוגענד און שול-קינדער

אַ שעהנער אויפטו פון דער סוחרים- און פאַבריקאַנטען-באַנק (ציגעלניאַנאַ 39)

די קאָאָפּעראַטיווע באַנק אין לאָדז, נישט קוקענדיג אויף דעם לאַנג-דויערנ-דען קריזיס, ענטוויקלען זיך זעהר שעהן, זיי ערוועררבען מיט יעדען טאָג א גרעסע-רע קליענטעלע און, דער עיקר: זיי גע-ווינען וואָס ווייטער אַלץ מעהר צוטרוי.

אַ גלענצענדע ענטוויקלונג האָט צו פערצייכענען די קאָאָפּעראַטיווע סוחרים-און פאַבריקאַנטען-באַנק (ציגעל גאַס 39)

די דאָזיגע קאָאָפּעראַטיווע באַנק האָט זיך געגרינדעט מיט בעשיידענע מיטלען. נישט קוקענדיג דערויף, איז זי שטאַרק אויסגעוואַקסען. און ביים היינטיגען טאָג פערנעמט זי אַנ'אָנגעזעהענעם פּלאַץ צווי-שען די קאָאָפּעראַטיווע באַנקען אין אונזער שטאָט.

דער הויפּט-אויפשוואונג אין דער טע-טיגקייט פון דער באַנק האָט זיך אָנגע-הויבען מיט'ן איבערציהען זיך אין דעם נייעם לאָקאַל, אויף ציגעל גאַס 39. די ריהרעוודיגע פערוואַלטונג צוזאַמען מיט דעם ענערגישען דירעקטאָר ה' פּאָוסט געבען זיך די גרעסטע מיה, צו דער-הויבען די באַנק צו א סאָלידער פינאַנצ-אינסטיטוציע. די באַנק געפינט זיך אַזוי אַרום אין סטאַדיום פון כסדר'דיגער ענט-וויקלונג. די צאָהל מיטגלידער האַלט אין שטייגען און זייערע קרעדיט-בעי-דערפעניסען ווערען אין א ברייטער מאָס בעפרידיגט. די באַנק גיט אויך אַרויס קאָנטען אויף איינקאַסאָ-וועקסלען. קורץ: זי פיהרט א ברייט-פערצווייגטע טעטיג-קייט אויף אַלע געביטען, און איז שוין היינט אין דער לאַגע אויפ'ן בעסטען אופן צופרידענצושטעלען די יודישע קליענטען.

די באַנק איז איצט צוגעטרעטען אַיינ-צופיהרען א נייעס, נעמליך: צו געבען אָפּשפּאָרונגס - מעגליכקייטען פאַר דער יודישער יוגענד און שול-קינדער. די באַנק האָט צו דעם צוועק איינגעפיהרט ספּעציעלע „פּרעמיע-ביכלעך". אויף די דאָזיגע פּרעמיע-ביכלעך וועט מען קע-נען איינצאָהלען סך-הכל 1 זל. מיט 50 גר. א וואָך, אַזוי אַז אין משך פון 10 יאָהר וועט זיך דער זאַמלער קענען אָנ-זאַמלען (צוזאַמען מיט די צינזען) טויז-זענד זל. דער בעזיצער פון'ם אָפּשפּאַ-רונגס-ביכעל וועט א חוץ דעם זיין אינ-טערעסירט דאָס גליק צו געווינען א פּרעמיע פון 500 זל. וואָס וועט אויסגע-לאָסעוועט ווערען אין דער פאָרם פון א לאָטעריע צוויי מאָל אין יאָהר.

אויסער דעם וועט די באַנק אויך פער-קויפען אָפּשפּאָרונגסמאַרקען („מאַרקי אָשטשענדנאָשטשאָווע") פון 20 גר. אָן, די דאָזיגע אָפּשפּאָרונגס-מאַרקען זיינען בעשטימט הויפּטזעכליך פאַר די שול-קינדער, כדי זיי אַזוי אַרום צוגעוואוינען אָפּצושפּאָרען א גראָשען, און נישט אויס-געבען אויף נאַרישקייטען.

ביז איצט זענען די דערמאָנטע אָפּ-שפּאָרונגס-ביכלעך און אָפּשפּאָרונגס-מאַרקען אַרויסגעגעבען געוואָרען נאָר אין עטליכע קריסטליכע באַנק. די ערש-טע, וואָס גיט, אַלזאָ, דער יודישער יו-גענד און שול-קינדער די מעגליכקייט אָפּ-צושפּאָרען, איז א יודישע באַנק, איז די סוחרים און פאַבריקאַנטען באַנק (ציגעל גאַס 39).

דאָס איז א שעהנער אויפטו, וואָס איז זיכער ווערט בעגריסט צו ווערען.

א.

—0—

דער איטאַליענישער שטרייק אין די בעקערייען

לאָדזער יודישע בעקעריי-בעזיצער וועלען זיך בעגעהן אָהן אַרבייטער

נעכטיגע פערזאַמלונג פון בעקער-צעך

אונטער'ן פאָרזיץ פון סעקרעטאַר ה' מ. באַזנאַנסקי, איז נעכטען אָוועגד פאַר-געקומען אין לאָקאַל פון יודישען בעקער-צעך (ווסכאָדניאַ 57) אַנ'אויסערגעוועהנ-ליכע פערזאַמלונג, געווידמעט דער גע-שאַפענער לאַגע צוליב די נייע פאָדערונ-גען פון די בעקער-אַרבייטער, וועלכע ווילען מעהר נישט אַרבייטען אויף אַקאָרד (ביי 8 שעה א טאָג) און דער-מיט איבערגעריסען דעם ביז-איצטיגען אָפּמאַך. צוליב דעם דויערט איצט אין פיל בעקערייען אַנ'איטאַליענישער שטרייק.

די בעקעריי-בעזיצער האָבען צוליב דעם געקינדיגט די אַרבייטער אויף 14 טעג.

די פערזאַמלטע בעקעריי-איינגענטי-מער האָבען דעריבער בעשלאָסען אַלע לאָדזער יודישע בעקערייען איז א צאָהל פון 140, אויסקלויבען פון צווישען זיך די גרעסערע, בעקוועמערע לאָקאַלען אין און גרופּען צו 4—5 בעקערס אַרבייטען אין איין לאָקאַל. אויף אזא אופן וועלען די בעקעריי-איינגענטימער אַליין קענען אויספיהרען אַלע אַרבייטען.

אין דעם זין איז אָנגענומען געוואָרען א בעשלוס. די פערוואַלטונג פון בעקער-צעך איז אויפגעפאָדערט געוואָרען אין משך פון דער קומענדער וואָך אונטער-צונעמען שריט דעם בעשלוס צו רעאַלי-זירען.

אַזוי אַרום קען געמאַלט זיין, אַז אין לאָדז זאָלען אונגעבליבען עקזיסטירען נישט מעהר ווי לערך 40 יודישע גרויסע בע-קערייען.

די אַנוועזענדע האָבען אויך אַקצעפּ-טירט דעם בעשלוס פון פּרעזידיום זיך אַנצושליסען אין יודישען צעכען-פאַר-באַנד פון דער לאָדזער וואָיעוואָדזשאַסטוואָ.

**די טעלעפאָן-נומערן
פון „לאָדזער טאַגעבלאַט"
זענען איצט
10057, 10047**

אַמעריקאַנער-קאַמפּיין פאַר דער יודישער אַרבייטערשאַפט אין ארץ-ישראל

נ יו-יאָרק, (יט״א)

דאָ זענען אָנגעקומען פון א״י די אַר-בייטער-פירער ד״ר יורים און רעאין (?), כדי זיך בעטייליגען אין דער 500,000-דאָלאַר-קאַמפּיין פאַר דער יודישער אַר-בייטערשאַפט אין א״י.

„ליגע פון בריטישע יודען"
ווערט טיילווייז ליקווידירט

לאנדאן, (יט"א)

די „ליגע פון בריטישע יודען", וואס איז געגרינדעט געווארען אין יאהר 1917 איז איצט צוגעטרעטען צו דער ליקווי־דאציע. די לייטענדע ארגאנען פון דער „ליגע" האבען אנגענומען א רעזאלוציע, אין וועלכער עס ווערט געזאגט, דאס „נישט געמענדיג אין אלם, אז אין משך פון די לעצטע איניגע יאהר האט זיך די „ליגע פון בריטישע יודען" בעשעפטיגט בלויז מיט פראגען פון קלענערער בע־דייטונג, ווערט פעסטגעשטעלט, דאס די פונקציעס פון דער „ליגע" בײם שטעהן אויף דער וואך פון אידישע צילען, קענען ערפילט ווערען דורך א פיל אינפלוסרייכערער פראצעדור אין די ראהמען פון די פערפליכטענדע געזעצען".

אין צוזאמענהאנג דערמיט איז בע־שלאסען געווארען נישט איינצוזאמלען קיין מיטגליד־אפצאהל ביי די מיטגלידער אויף דעם צוקונפטיגען יאהר און אנ־שטאט דעם ראט און די עקזעקוטיווע צו וועהלען 8 קוראטארען. אלס קורא־טארען זענען געוועהלט געווארען: ליא־נעל דע ראטשילד, ווייקאנט בערסטעד, לארד ווייטלינג, סער הערבערט קאהען, מאיאר אנטאר סאלמאן, ל. א. מאגנוס, ל. צ. מאנטעפיארע און ל. ווי סנאוומען.

קאנסטרוקטיווע הילפס־אקציע פאר די מזרח־אייראפעאישע יודען אין פראנקרייך

פאריז. (יטא) דא ווײלט איצט דער פארזיצענדער פון דער צענטראל־פער־וואלטונג פון „ארט"־פערבאנד ד"ר לעא בראמסאן, וועלכער פיהרט אן מיט דער קאנסטרוקטיווער הילפס־אקציע פאר די רעקלאסירטע יודישע עלעמענטען אין מזרח־אייראפא. די אקציע ווערט גע־פיהרט צווישען די פראנצויזישע יודען, ווי אויך צווישען דער רוסיש־יודישער קאלאניע אין פראנקרייך.

אויך דער רב־הכולל פון פראנקרייך הרב ישראל לעווי בעטייליגט זיך אקטיוו אין דער אקציע.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע זאל — נארוטאוויטש 20 —
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן

אונאפרופליך לעצטע געזעגנונגס־פארשטעלונג פון
בערטא זאסלאווסקא
מיט'ן אנטייל פון די אנגאזשירטע ארטיסטען
שלמה הערשקאוויטש און לעאן געטליבערמאן

היינט, מאנטאג, 9 אוו. פאפולערע פרייזען פון 1 ביז 2.50 זל.
דער לעצטער שלאגער וועלכער האט איבעראל דעם גרעסטען ערפאלג מיט געזאנג און טענץ

די פרוי פון גאס

אין 4 אקטען פון האנס מילער — בעארבייט און רעזשיסירט פון רודאלף זאסלאווסקי
הויפט־ראלען: אנא—זאסלאווסקא, מוזיקער—געטליבערמאן, פראנץ—הערשקאוויטש.

בעמערקונג: פאר מינדער פערבאטע!
▼ — מאנטאג, נאך דער פארשטעלונג קומט פאר צום שלוס — ▼
▼ א גרויסער קאנצערט מיט אנטייל פון ארטיסטען אנסעמבל. ▼
יעדער ווער עס קויפט א בילעט אויף מאנטאג בעקומט אומזיסט די לידלעך
„ווי איז דאס געסעלע" און „זאלסט מיך געדענקען"

עס נעמט אנטייל לויט א. ב. פרויען: בעזמאן, מאכאראווסקא, נערה, פאדערמאן. מענער: אריעל, אייזענבערג, באלבירסקי, גוטמאן, האמבורגער, מאכאראווסקי, נייחויז, פאלאנסקי און ראקאוו.
אדמיניסטראטאר—מ. ארנוואלד, מוזיקאלישע לייטונג—ל. זעלמאן.
בילעטען אויף אלע פארשטעלונגען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע

די ערפאלגרייכע אקציע פון „ארט" אין אמעריקא

ניו־יארק. (יטא) די אקציע פון „ארט" און די פעראייניגטע שטאטען פאר שאפען מאשינען און רויה־שטאפען פאר די רעקלאסירטע יודישע עלעמענ־טען און סאוויעט־רוסלאנד געהט אריין מיט גרויס ערפאלג. עס זענען דורכגע־פיהרט געווארען בעדייטענדע זאמלונגען אין טשיקאגא, פילאדעלפיא, קליוולאנד און אנדערע שטעט. עס איז געלונגען צו געווינען פאר דער אקציע א רייה לאנד־מאנשאפטען, וועלכע טרעטען צו צו גרי־דען פראדוקציר־קאאפעראטיווען און זייע־רע חיים־שטעט.

די יודישע האנדטאשען־ארבייטער דא־בען בעשלאסען צו ווידמען לטובת דער אקציע אן'איין־שעה'דיגען פערדינסט. דעם ראזיגען בייספיל האבען נאכגעפאלגט פיל יודישע ארבייטער פון אנדערע ארבייטס־צווייגען.

העברעאישער געלעהרטער וועגן יוד. אויפבוי־ארבייט אין ארץ־ישראל

בעלגראד. (יטא) דער פראפעסאר פון בעלגראדער אוניווערזיטעט ד"ר מי־לאראד נעדעליקאוויטש, וועלכער האט נישט לאנג בעזוכט ארץ־ישראל, האט דא געהאלטען אנ'עפענטליכען רעפעראט וועגען דער יודישער אויפבוי־ארבייט אין ארץ־ישראל. דער סערבישער געלעהר־טער האט זיך מיט גרויס אנערקענונג ארויסגעזאגט וועגען די יודישע לייסטונ־גען און האט אונטערגעשטראכען, דאס

די יודישע שטרעבונגען דארפען געניסען פון א שטארקערער אונטערשטיצונג מצד די אינטערנאציאנאלע פאקטארען.

לעזט און אבאנירט דאס „לאדזער טאגעבלאט"

Kino MIMOZA
ul. Kilińskiego 178.

היינט און טעגליך!
דער שמייכעל פון גורל
לויט'ן בעריהמטן ווערק פון וול. פערזשינסקי. — הויפט־ראלען:
יאדוויגא סמאסארסקא,
קאזשימירוש יונאשא־סטעמפאווסקי און יוזעף וועגנזשין
נאהנסטער פראג.: „ליבע פון א קאזאק" הויפט־ראל John Gilbert

לעטשניצע
17 זגיערסקא 17, טעל. 16-33
אלערליי קראנקהייטען ווערען עמפאנגען דורך ספעציאליסטע דאקטוירים פון 9 פריה ביז 6 אוונט.—מאסאזש, עלעקטריזאציע, פאקען־טלמפען. קינסטליכע ציינער אן־פערשטעלונגען איםפינגען גענען שקאר לאטינע.

לעזט און אבאנירט
לאדזער טאגעבלאט

דרוקזאכען
»»» אלערליי «««

ווערען שנעל, און פראמפט אין יעדר פיינסטער אויס־פיהרונג און מאדערנסטער שריפט אויסגעפערטיגט. —

קלעפסידרעס

ווערען אין פערלויף פון 1 שעה
נעדרוקט און אויסגעקלעפט אין רעי נאנצער שטאט.

בוכדרוקער״
ע. און מ. האמבורסקי
פיעטריקאווער 16, טעלעפאן 47

א שטוב מיט א קוך
עווענטועל א גרויס צימער ווערט געזוכט צו דינגען. אפערטען אפצוגעבען אין אדמיניסטר. אונטער „J. H."

צו וואס ליידען שמערצען פון אדציכקעס, אז פאר 80 גראשען קענסט זיי בעזייטיגען גוצענדיג דעם פלאסטער „ראדיקאל" צו בעקומען ביים צייטונג פערקויפער ווינער פיעטריקאווער 10.

דאס לאנג־יעהריגע רעכטס־קאנסולענט ביורא
ש. האכבערג. פאנסקא 1.
עק קאנסטאנטינער צופאר טראמוויי מיט 3, 15.
ערלעדיגט און שרייבט אלערליי ביטעס און קלאגעס קלאזולעס זאבעזפיעטשעניעס
— ספעציאליסט אין שטייער ענינים —
אדוואלאניעס אויף פאדאטעק דאכאדאווע ס'ווערט אויסגעקויפט פאטענטע אויפ'ן יאהר 1930
Hechberg, Żeromskiego 1.
Telefon 136-77.

איך קויף
און צאהל די בעסטע פרייזען פאר גאלד, זילבער, בריליאנטען, דימאנטען און פערל ווי אויך לאמבארד - קוויטעס, נייער מארק (פלאץ וואלנצשטי) (4 1-טער שטאק, קאפעלוש.

פריוואט
טאנץ־שולע
פון די נייעסטע טענץ
דיפלאמירטער י. ווײנטרויב
לעהרער
נעמט אן איינשרייבונגען אויף איינצעלנע לעקציעס ווי אויך אין קאמפלעטען יעדען טאג פון 10 פריה ביז 10 אוונט
קילינסקעגא 44
2-טער הויף פארטער.
די לעקציעס קומען פאר אונטער דער פערזענליכער לייטונג פון י. וויינטרויב און אסיסטענטען.

Dr. Wołkowyski
צעגיעלניאנא 25
טעלעפאן 126-87
ספעציאל־ארצט פאר הויט ווענערישע קראנק־הייטען און מענער־שוועכע. אלע־ארט אנאליזען
בעהאנדלונג מיט קווארץ־שטראהלען.
נעמט אן פון 8—2, און פון 6—9 אוונד.
בעזונדער „ארטע־זאל פאר פרויען.

Dr. M. Lerner
ספעציאליסט פון קינדער קראנקהייטען
◀ זאכאדניא 64 ▶
צוריקגעקומען
אויפנאהמ־שעה'ן פון 4—6 נאכמ.
5443

לעזט און אבאנירט
— דאס —
„לאדזער טאגעבלאט"

נייער ראמאן!
שפאנענד,
אנציהענד,
איבעראשענד
הויבט זיך די נאהנטסטע טעג אן דרוקען אין
„לאדזער טאגעבלאט"

נוצט אויס די געלעגענהייט און פערשאפט אייך ביליגע ביכער
בערגעלסאן 7 בענדער פריהער 45 איצט 24 זל. משה נאדיר 6 „ 40 „ 25 „ זשיטלאווסקי פיליאזאפיע 2 בענער פריהער 40 איצט 25 זל. דארווין אפשטאמונג פון מענש פריהער 27 איצט 17 זאנגוויל טרוימער פון גע־טא 2 בענדער פריהער 40 איצט 27 זל. דאס־טאיעווסקי אידיאט 2 בענדער פריהער 45 איצט 29 זל. דאסטאיעווסקי ערנידריקטע און בעליי־דיגטע ארימע מענשן פריהער 27 איצט 17 זל. פארעל געשלעכט פראגע 2 בענדער פריהער 36 איצט 22 זל. שאפענהויער חכמה פון לעבען פריהער 20 איצט 12 זל. ארציבאשעוו סאנין פריהער 13.50 איצט 8.50 זל. לעצטער שידוך פריהער 27 איצט 17 זל. גערע פויסט פריהער 63 איצט 36 זל. איבסען דראמען 4 בענדער פריהער 27 איצט 17 זל. ספענסער ערציהונג פריהער 12.50 איצט 8.50 זל. סטרינדבערג דאס רויטע צימער פריהער 13.50 איצט 8.50 זל. רעמארק אויפ'ן מערב פראנט פריהער 8 איצט 1.50 זל. עמיל לודוויג יולי 1914 פריהער 3 איצט 2.10 פיליפ מעלער לענין און גאנדי פריהער 6 איצט 3.95 זל. אויך צו בעקומען אלע אויסגאבען פון אלע פערלאגען אינלענדישע און אויסלענדישע.
צו בעקומען
פון בוכהאנדלונג פון נ. בערלינסקי
אלט־שטאט 12 אין הויף

ציגו־הייזער
מיט אנ'ארייננפאהר און גרויסע גרינדשטיקער און נעלעבסטען שטאט־קווארטאל צו פערקויפען גלייכצייטיג ווערט אויך געזוכט א הויז־פער־וואלטער. אפערטען אונטער: „L. c. 3112 bef."
Tow. Rekl. Międz. j.r. RUDOLF MOSSE
Warszawa, Marszałkowska 124.

לאנגיעהריגער געריכטס־סעקרעטאר
שרייבט און ערלעדיגט
אלערליי ביטעס, קלויזולעס און זאבעזפיעט־שעניעס אין אלע שטעט פון פוילען.
גוטער ספעציאליסט אין אלע מיליטער־ענינים.
שנעלע ערלעדיגונג פון פאטענטען־אויסקויף
רעכטס־קאנסולענט ב. מאן,
פעטריקאווער 10 אין הויף רעכטער איינגאנג.

וויכטיג פאר דאמען!
מאכע איך די עלעגאנטסטע דאמען־היטע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע און די עלטעסטע היטע איבער־ארבייטע איך אויף גאנצליך נײ. געדענקט די אדרעס:
פאר נאר 2.50 זל.
23 זאווארסקא 23
אין הויף, 2־טען איינגאנג, לינקס פארטער.
בעמערק.: נײ היטען די לעצטע נייהייטען אין פיינער אויספערטיגונג 50 פראצ. ביליגער. ווי איבעראל
„TOLA"

מה שהיה הוא שיהיה, ומה שנעשה, הוא שיעשה!
אזוי זאלטע ווייטער קומען אין די בעוואוסטע
רעכטסקאנסולענטען־ביורא
ד. מאנעלא, פיעטריקאווער 17
זאכאדניא 52
טעלעפאן 148-79
וואו עס ווערט ווייטער ערלעדיגט און נע־שריבען אלערליי ביטעס! קארגע, ציווילנע, האנדלאווע אפעלאציעס, אדוואלאניעס קלאו־זולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, וועגען דירות אין אורזשאנד ראזיעמטשי, ווי אויך איבערצוזעצען אין אלע שפראכען. מיט אכטונג
ד. מאנעלא, רעכטסקאנסולענט
פיעטריקאווער 17

קלויזולעס
— און —
זאבעזפיעטשעניעס
אויף אלע שטעט אין פוילען
ערלעדיגט אמשנעלסטען דאס רעכטס־קאנסולענטן־ביורא
„ארגוס", 36 זאכאדניא 36

היפאטעקען־געלד
צו ביליגע ציגזען
אויף בערלינער הייזער
בעזארגט שנעל
Ch. Regenwetter
Berlin S. 14, Stallschreiber № 33
Telefon: Dönhoff 4337.

אבאנעמענטס־פרייז: פאר א חודש אין שטאט 6 זל., אין פראווינץ אין אויס־לאנד 20 פראנק, אין אנדערע לענדער — 1.25 דאלאר.
אנאנסען־פרייז: פאר 1 מילימעטער־שורה פארן טעקסט 10 גראשען, פערסאנאל 25 גר., אין טעקסט 40 גר., פערסאנאל 60 גר., נעבען די גר. פערסאנאל 18 גר.
פאר אויסלענדישע אנאנסען 100% טייערער. אויפ'ן דער שטאט־טייל 50% טייערער. פון די פערטען מערט נישט ארויסגעגעבען קיין ראבאטען
Redaktor-wydawca B. Hamburski
Tłocznia: K. i M. Hamburskich w Łodzi. Piotrkowska 16.